

Tečaj XXIV.

Frošinac 1900.

Broj 12.

Šumarski list

Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Izdaje

Upravlji, odbor hrv.-slav.
šumarskoga družtva.

Uređuje **Ivan Partaš**.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1900.

Naklada hrv. slav. šumarskoga družtva.

Broj 2760,

Oglas dražbe stabala.

Temeljem glavne gospodarstvene i naposebne drvosječeće osnove, prodavati će se kod podписанog ureda na dne 11. prosinca 1900. u 10. sati prije podne putem pismenih ponuda jelova i omorikova te bukova stabla; zatim stabla javora glatkog i javora rebrastog.

Prodat se imajuća stabla raspoređana su u 53 hrpe. Sva stabla vidljivo su u šumi obilježena i to u redovitim sječinah šumarije: Ogulin, Plaški, Brinje i Drežnik.

Pobližji dražbeni uvjeti, kao i prodat se imajuća količina pojedine hrpe, uz odnosnu uzkličnu cijenu, mogu se svaki dan za vrieme uredovnih satih uviditi u pisarni podписанog ureda, koli i u pisarnah područnih šumarija; izim toga dostaviti će podpisani ured, svakom interesentu koji bi želio kod dražbe učestvovati, na njegov zahtjev, bezplatno točan izkaz prodat se imajuće količine uz obće dražbene uvjete.

U Ogulinu, dne 15. studenoga 1900.

Šumsko-gospodarstveni ured ogulinske imovne obćine.

Obznana

Častim se p. n. gg. šumarskim strukovnjakom i prijateljem šumarstva obznaniti, da je „Hrv. šumarski koledar“ za god. 1901. tečaj XXII. izpod tiska izašao, te molim učitivo, da se naručbe za taj koledar ne posredno samo na mene šalju.

Ciena koledaru je 2 K. 40 fil. po komadu. Pobliže u tiskanim pozivnicama.

U Zagrebu, 24. studenoga 1900.

Vatroslav Rački,
kr. zemalj. šum. nadzornik
kao vlastnik i urednik

Jasenove trupce

biele, dobre kakvoće kupuje u svakoj množini

Erich Frost, Breslau V.,
uvoz drva na veliko.

Šumarski list.

Br. 12. U ZAGREBU, 1. prosinca 1900. God. XXIV.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

IV. Zemljištne zajednice, njihov postanak, razvoj i uredjenje.

Piše **Gašo Vac**, kr. kot. šumar.

VI. Obćinski zakoni.

U predjašnje vrieme, smatralo se je obćinskim dobrom (imovinom) sve, što je za zajedničko uživanje obćinara služilo. — Pojam obćine bio je jedinstven t. j. današnja upravna obćina i njeni obćinari, razgranjeni po selima, mjestima i t. d. imali su jednakra prava. — To je sledilo iz same naravi stvari. Nije bilo tudjinaca — doseljenika, (izim riedkih iznimaka) već je to samo bio domaći živalj — Hrvat. — I Hrvati slabo su se tada selili iz jednoga mjesta u drugo. Svaki je čuvao svoju rodjenu grudu.

Zaoto podpunim pravom tvrditi možemo, da su svi obćinari jedne obćine i zavičajnici dotične obćine, sela i mjesta. S toga su imali svi jednakro pravo na obćinsku šumu, pašnjak, livadu t. j. na sve »zajedničke nepokretnosti«, koje su u javne knjige kao takove unešene.

To »obćinsko dobro« imalo je i svoju zakonitu upravu i nadzor, t. j. za cieli obseg obćine izabirana su obć. zastupstva, a eksekutivu vršilo je obć. poglavarstvo. Svi članovi obćine zovu se obćinari, koji se razlikuju na:

a) Pripadnike, koji su u obćini rodjeni ili u savez obćine primljeni, te u obćini na vlastitom zemljištu stalno obitavaju.

b) Stanovnike, koji su u obćini rodjeni ili u savez obćine primljeni, te u obćini stalno stanuju.

c) Posjednike, koji u obćini posjeduju nepokretninu, ali u istoj obćini ne živu.

d) Nestalne, koji po svom zanimanju ili službi privremeno obćini prinadleže, bez da su primljeni u svezu obćinsku. Svi oni, koji nisu ovdje navedeni, smatraju se kao strani.

Obćinarstvo, kao i uprava, nadzor i t. d. uredjeno je obćinskim zakonima. Pošto smo imali u Hrvatskoj dva diela — Krajinu i Provincijal — to su i obćinski zakoni raznolični. Princip im je ali isti.

Idemo promotriti:

a) Obćinski zakon u Krajini.

T. zv. »Gemeinde-Gesetz vom Jahre 1862. für die k. k. Militär-Grenze« jeste uredjivao odnošaje naših obćina.

Ovim zakonom odredjuje se: »Obćine, koje su do sada kao sela, trgovišta, mjesta, gradovi ili pod inom mjestnom oznakom, jednu mjestnu obćinu sačinjavale i kao takove upravljane, imadu i nadalje kao takove ostati. Svaka obćina zadržaje si naslov: Grad, trgovište, selo i t. d.

U koliko ovaj zakon utiče na našu razpravu, donieti ćemo njekoje zakonske ustanove.

§. 39. glasi: »Vlastnost svake obćine, koja se prema svojoj uporabi imade smatrati kao obćinska imovina ili obćinsko dobro, imade se točno čuvati, neumanjena uzdržati i pomno upravljati«. Ovo se ne odnosi samo na pokretnine, već i na nepokretno dobro svake vrsti. Da se pod »nepokretnim dobrom« imadu smatrati šume i pašnjaci, suvišno nam je i dokazivati.

§. 40. odredjuje, da se za celiokupno dobro mora osnovati inventar, koji svakom članu obćine na uvid stoji.

§. 41. odredjuje pravila glede uprave obćinskog dobra i imovine, te medju inim propisuje: »Nastojati ima uprava, da obć. imovina nosi što veću dobit u koliko je to moguće uz

potrajno i pomno čuvanje i uzdržanje i glavnice«. Ovo je zaista krasno pravilo, u koliko se odnosi na obć. dobro u obće, a na šume i pašnjake napose.

§. 42. propisuje glede uporabe dobitka, medju inim... »Ni jedan član obćine ne smije iz obć. vlastničtva za sebe i za one, s njime u kući živuće članove obitelji, veću korist crpiti, nego li mu je to za pokriće kućnih potreba nuždno«.

Nakon podmirenja kućnih poteba, pripada unovčeni višak obćinskoj blagajni. Ovim zakonskim propisom uredjuje se pravo uživanja, na »zajedničku obć. imovinu«, dakle i na šume i pašnjake.

Tim je regulirano t. z. suvlastničko pravo.

Nije bilo dakle slobodno, sa obćin. imovinom, (šumom i pašnjakom) tjerati spekulaciju ili haračiti ju, već naprotiv služila je obć. imovina **lih** za podmirenje kućnih potreba obćinarah. — Stranci bili su izključeni.

Godišnji višak, koji preostane nakon podmirenja svih obć. potreba, ima se temeljem §. 43. priklopiti temeljnoj glavnici.

§. 44. jeste od velike važnosti — a glasi:

»Prigodom gospodarenja sa obćinskim dobrom, imaju se držati zakoni i propisi, koji smjeraju na to, da se unapriedi i uzdrži kulturno stanje zemljишtnog posjeda. Ovo važi naročito glede uzdržavanja i svrsi shodnog šumarskog postupka u obćinskih šumâ, u kojem slučaju, valja se držati jur postojećih zakonskih ustanova.

Ova potonja ustanova odnosi se na obć. šumski zakon, uveden god. 1860. u Krajinu, kao i na ostale propise, koji su spomenuti pod odsj. V. ove razprave*.

Dalnje zakonske ustanove neodnose se na našu razpravu.

Jedino u §. 56. pod toč. f) stavlja se u dužnost svakoj mjestnoj obćini, da imade vršiti obću redarstvenu službu, medju ostalim i »šumsko redarstvo« (Forstpolizei).

* Vidi »Šumar. list« za mjesec rujan i listopad str. 503.—513.

Evo i ovim zakonom dokazali smo našu tvrdnju, da obć. šume i pašnjaci niesu bili bez nadzora, da niesu sječene i haračene kako je tko htio, već naprotiv, da su krajiške obćine i oblasti bdile tim, da se »zajedničko obćinsko dobro« čuva i brani.

Ovaj obćinski zakon važio je sve do godine 1871. Tada bude uveden novi zakon od 8. lipnja 1871. o »ustrojnih uredbah gradskih i seoskih obćinah u vojnoj Krajini«. Istim danom uveden je i »Red za obćine u c. kr. hrvatsko-slavonskoj vojnoj Krajini.

Dakako, da su ovi zakoni obširniji, jer su se i odnošaji zemlje razvili i promjenili. Princip obćinarstva, uprave i t. d. jeste ostao isti.

Medjutim promjenili su se i odnošaji u Hrvatskoj i Slavoniji. Zakon. čl. XXVII. od god. 1873. ukinuta je vojna Krajina, ta dugo trajna »krvava haljina« hrvatskog naroda.

Sjedinjenje Krajine s materom zemljom Hrvatskom, provedeno je istom godine 1882. Krajiški zakoni vriedili su dosta dugo, u bivšem krajiškom području.

Od god. 1675. pak do sjedinjenja Krajine, s majkom domovinom Hrvatskom, prošlo je dve stotine i sedam godina.

Preko dva stoljeća, stajao je Hrvat s puškom u ruci, na braniku domovine i priestolja». Preko dva stoljeća zamienio je graničar ralo i motiku sa puškom, dok su ostali narodi napredovali.

Sve je prošlo. Samo povjestnica — ta vječna istina — spominjati će »Granicu« i hrabre »Graničare«.

Danas živući »Graničari« spominju se još »zlatnih vremena«, kada je drva bilo u izobilju, kada se je bezplatno duhan sadio i t. d.

Možemo podpunim pravom ali s onom narodnom poslovicom završiti: »Njekada bivalo, a sad se spominje«.

Idemo pogledati:

b) Obćinski zakon u biv. Provincijalu.

Glede uprave, gospodarenja i uživanja obć. šumâ spomenuli smo normativnu naredbu vis. kr. zemalj. vlade od 4. ožujka 1871. br. 2144.*

Idemo ali malo, da se osvrnemo i na prijašnje doba.

Sa nesegregiranim šumama i pašnjacima, upravljaо je »zemaljski gospodin« t. j. vlastelin.

Obćinarstvo i uprava bila je jako slabo razvijena. Naročito vriedi to za dobu absolutizma, kada je njemački jezik i u tom dielu Hrvatske evao.

Postojali su kotarski uredi, te su t. zv. »Bezirks-Vorstandi« bili strah i trepet.

Redarstvo bilo je silno razvijeno. Za pojedina sela, postojali su t. zv. sudci (selske starešine, knezevi i t. d.) I ovi su bili vlastni »odrapiti batine«, ako je to obći red zahtjevalo. Pobirali su sel. sudci i porez, te su nosili u porezni ured i t. d. Pismene poslove za obćinu vodio je t. zv. tajnik ili sadašnji bilježnik. Predstavnik obćine bio je načelnik ili sudac.

Kako rekosmo, obćinarstvo bilo je slabo razvijeno. Nije bilo na mnogim mjestima ni nepokretne obć. imovine, kao u bivšoj Krajini. Uredovanje kod kotarskih ureda, sadržaje »uredovni naputak od 17. ožujka 1855.« (drž. zakon. list od god. 1855. br. 52. i zemalj. vlad. list od god. 1855. br. 75.).

Politika i sudstvo bilo je spojeno.

Kotar. uredi nadzirali su sve, i putem svojih organa vršili su sve vanjske službe u obćini. — Obćin. poglavarstvo — kao danas — nije postojalo.

U gradovima i trgovištima s'magistrati, upravljanje je na temelju priyr. naredbe od 19. kolovoza za 1851. br. 822. R.

Usljed raznih političkih odnošajah, te burnih i ratnih vremena sve od god. 1850. do poslije 1866., vladali su nestalni odnošaji u cijeloj carevini. Isto tako i kod nas.

Istom godine 1868. nastupilo je »ustavno doba« t. j. stvorena je hrvatsko-ugarska nagoda!

* Vidi »Šumar. list« za mjesec travanj 1900. str. 233.

Hrvatski sabor počeo je svoje djelovanje. Dvije godine poslije nagode, stvoren je toli nuždni »obćinski zakon«, t. j. zakon o uređenju obćinah i trgovištah, koja ne imadu uređenoga magistrata. (Zak. čl. XVI. 1870. sankcioniran dne 12. prosinca 1870. a proglašen u saboru 5. siečnja 1871.)

Na temelju ovoga zakona i šum. zakona, izdana je jur spomenuta narmativna naredba glede obćinskih šuma, naredba glasi u §. 40:

»Obćinske šume predstavljaju zajednički posjed svih stanovnika dotične obćine, koji imadu urbarijalni selištni posjed i. t. d.

Pošto prije 30 godinah gotovo nije bilo »stranog doseljenog elementa« u Hrvatskoj, to je lahko mogla »obćin. šuma predstavljati zajednički posjed svih stanovnika«, pošto su ovi nadležni u istoj obćini, t. j. pripadnici sela, mjesta i. t. d. Svi suvlastnici šumah i pašnjakah imaju pravo obćinarstva u dotičnoj obćini.

Zaoto je obćin. zastupstvo uime svih ovlaštenikah stvaralo i donašalo sve zaključke, koji se odnose na »zajedničko obć. dobro« t. j. šumu i pašnjak.

Obćin. poglavarstvo izvadjalo je sve zaključke obćin. zastupstva, pošto je »šumarstvo« u provincijalu bilo istom u povoju.

Obć. načelnik sa obć. viećnici i zastupnici gospodario je po šumi. Lugari bili su nestalni i odvisni od obćinarah i odbornikah. Da je to sve na »uštrb« službe bivalo, ne treba mi ni dokazivati.

Dakako, da je postepeno i u tom pogledu na bolje išlo.

Što je ali najglavnije, tekli su većinom svi novčani prihodi iz obćin. šuma i pašnjaka u blagajnu dotične obćine. Na mnogim mjestima vodjeni su i za svako selo posebni proračuni, a novac voden je posebice. Ali ipak upotrebljivan je taj novac i u svrhe upravne obćine.

Ciela novčana manipulacija bila je u rukuh upravne obćine.

To načelo uprave utvrdjuje nam i naredba visoke kr. zemaljske vlade od 25. studenoga 1882. br. 30576. o načinu, kako se imade sastavljati godišnji proračun upravnih obćina.

Svrha ovoga proračuna jeste jedinstvo u cijeloj uprav. obćini. Tako se medju inim pod toč. 5. određuje: »Pošto obćinski proračun ima biti točna i podpuna slika o cijelokupnom stanju upravno-gospodarstvenog djelovanja upravne obćine, to treba da se u godišnjem proračunu izkažu svih koliki prihodi.

Premda tomu uvrstiće se u obćinski proračun prihod i razhod od obćinske šume, vrhu kojega su njeke upravne obćine posebni proračun sastavlja i posebne račune vodile; prihod i razhod od obćinskih pašnjaka, t. z. pašnjački namet i. t. d.

Primjećuje se, da prema propisu §. 3. z. čl. XVI. 1870. i §. 40. normat. nar. od 4/III 1871. uvršćenje prihoda i razhoda od obćinske šume i od obć. pašnjaka u obćin. proračun, ne može biti niti na uštrb niti opredjeljenju toga razhoda.

Ovim se hoće da kaže, da samo »suovlaštenici« imaju pravo na koristi iz obć. šuma i pašnjaka, a isto tako imaju dužnost i sve terete nositi.

S toga §. 19. norm. nar. propisuje: »Troškove šumske obćinske uprave i čuvanja nose dotične obćine, a namiruju iste troškove dotični ovlaštenici po razmjeru pripadajućih im prava na šumske koristi. Naredba propisivala je istina bog sve to liepo, ali kako se je ona gdje vršila?

Pod toč. 9. proračuna izkazivan je »prihod od obćinske šume, žirovine i šišarice«. Pod naslov »V. Šumarstvo« spada stavka: plaća obćin. kotar. šumara ili prinos k toj placi; plaća obćin. lugarah; kr. držav. porez na obćin. šumu; trošak uvađanja šumske osnove. Evo na temelju ove naredbe sastavljeni su do sada proračuni za upravne obćine, a posredno i za urbarne obćine. Prema ovoj naredbi sastavljaju upravne obćine i danas proračune zemljištnih zajednica. Načelo sastavka i

obrazac jeste isti, kao i prije. To im propisuje §. 44. zakona o uredjenju zem. zajednicah, koji glasi:

»Upravne obćine dužne su na poziv nadležne upravne oblasti zastupstvom zemljističnih zajednica, kojim nedotječe u sredstva na samostalno blagajničko rukovanje, bit na ruku po svojih organih, naročito, da vode račune, primaju i izdaju gotovinu, kao i da sastavljaju zapisnike i podneske u upravnih i blagajničkih poslovnih zajednica«.

Poslovanje to ima se vodit razlučeno od posalah upravne obćine.

Ova potonja ustanova jeste od velike važnosti, jer je poslovanje zem. zaj. odjeljeno od upravne obćine; a što je najglavnije »novčana manipulacija zem. zaj. jeste samostalna«!

Na temelju ove zakonite ustanove, ureduje se se jedinstveno u cijeloj Hrvatskoj i Slavoniji počam od godine 1894. —

Spomenuli smo naprvo razvojačenje Krajine, kao predteča razvojačenju bila je:

VII. Segregacija drž. šumâ.

Znano nam je, da je država vlastnik svih šumâ u Krajini. To je osnovano na »Temeljnog zakoniku od 7. svibnja 1850.« §. 18. koji glasi: »krajiške šume jesu vlastnost države«. Nu, uslijed raznih političkih dogadjaja, promjenilo se je kroz dvadeset godinah i ovo pravilo.

Približivalo se je doba razvojačenju Krajine, pak je trebalo urediti i ovaj odnošaj izmedju države i naroda.

Pošto je Krajišnik imao »samo pravo služnosti« u državnih šumah, valjalo je istu služnost odkupiti.

Zakon od 8. lipnja 1871. o ustanovah za odkup (izlučenje) prava na drvlje, pašu i uživanje šumskih proizvoda, što krajiški stanovnici imaju u državnih šumah, nalazećih se u vojnoj Krajini, uredio je ove odnošaje.

Zakonskim člankom XXX. od god. 1873. uzakonjen je ovaj zakon u cijelom sadržaju.

Pošto je ovaj zakon, u mnogome odlučio sudbinom hrvatskog naroda, idemo ga pobliže promotriti.

Pojedine ustanove kažu:

§. 1. Prava na dobivanje dravlja, zatim na žirenje, pašu i druge, budi kojega imena užitke iz državnih šumah vojne Krajine, koja su obćinam i krajiskim obiteljim zajamčena zakonom od 3. veljače 1860., podpadaju ustanovam ovoga zakona.

§. 2. Ova prava imaju se odkupom odriješiti tako, da se krajiskim obćinam izluči i u podpuno vlastničtvo pred polovica onih obsega državne šume, u kojih su do sada imale pravo šumarenja. Druga polovica ostaje podpuno vlastničtvo države.

§. 4. Dioba preduzima se izmedju države i skupnosti pukovnijske obćine. Dalnja razdielba po mjestih i obćinah pukovnijskim obćinam pripadajućeg a šumskogata..... prepusta se uz sudjelovanje oblastih, postavljenim zastupstvom krajiskih pukovnija, kao posao obćinski.

Sve pravde, koje proiztiču iz ovakove dalnje diobe zajedničkih šuma... riešavaju političke oblasti. Ako nadležnost ovih ne bi za to bila dosta, redoviti sudovi po ustanovah gradjanskoga zakona.

Evo ovo su tri temeljne zakonske ustanove, na temelju kojih su postale imovne obćine kao vlastnik jedne polovice bivših kraj. drž. šumâ, a druge polovice — država (erar) kao samovlastnik.

Ovaj zakon sadržaje 11 paragrafah, gdje nadalje određuje glede načina uredovanja, diobe, izmjere i t. d.

Neće biti sgorega po našu razpravu, ako u kratko promotrimo razvoj imovnih obćina i drž. uprave šumâ.

A) Imovne obćine.

Spomenuli smo, da je zakon. čl. XXVII. od god. 1873. ukinuta vojna Krajina, a sjedinjenje — s majkom domovinom

— da je istom provedeno 1882. g. Još je trajala krajiska uprava, kojoj je na čelu bio zapovjedajući general u Zagrebu, kada su imovne obćine oživotvorene.

Zakonom od 15. lipnja 1873. o imovnih obćina u hrv.-slav. vojnoj Krajini, oživotvorene su današnje imovne obćine i to: I. i II. banska, ogulinska, slunjska, otočka, gjurgjevačka, križevačka, gradiška, brodska i petrovaradinska imovna obćina, dočim lička imov. obćina do danas ustrojena nije.

Ovaj zakon o svojih 28 članakah određuje glede oživotvorenja imov. obćine, u pogledu zastupstva i. o., činovničtva, blagajničke manipulacije i t. d.

Čl. 1. zakona glasi: Radi primanja ugrave i gospodarstva lugova, šuma i šumskih zemljišta po zakonu od 8. lipnja 1871. u vlastničtvu obćina . . . i radi uprave . . . imadus-ačinjavati sve mjestne obćine, spadajuće do sada jednomu kraj. pukovnijskomu kotaru, jednu **samostalnu obćinu**, koja će imati njih sve i imetak im zastupati.

Ove imovne obćine nose, uz ovaj nastav i ime krajiske pukovnije, iz koje se ustrojavaju.

Tako nam evo postadoše imovne obćine.

Zakonom od 20. srpnja 1875. postala je »žumberačka imovna obćina«.

Pošto su postojali još razni nedostatci i t. d. to je: Njegovo ces. i kralj. apoštolsko Veličanstvo blagoizvoljelo previšnjim riešenjem od 6. srpnja 1881. potvrditi sliedeći zakon o razjašnjenju, odnosno preinachenju njekih ustanova zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih obćinah, te podjedno odobriti niže nabrojene, k tomu spadajuće naputke, i to ;

a) Naputak za uredjenje zajedničkog uživanja šumâ i šum. zemalja, izlučenih za pravoužitnike kraj. područja.

b) Naputak za izmjjeru, procienu i t. d.

c) Naputak za službovanje i gospodarenje.

Za nas je od velike važnosti: »Naputak a) za provedbu u §. 4. zak. od 8. lipnja 1871. o odkupu šumskih služnostih

odredjenoga uredjenja, načina i mjere zajedničkog uživanja šumah i šumskoga tla za pravoužitnike po pukovnijskih kotarih.

§. 1. Pravoužitnici na izlučene po zakonu od 8. lipnja 1871. o odkupu šum. služnostih šume i šumska tla diele se:

- a) na mjestne obćine,
- b) na crkvene obćine,
- c) na školske obćine,

d) na krajiške obitelji, koje su do 8. lipnja 1871. u zadržnoj svezi živile, i

e) na krajiške obitelji, koje pravu krajišku zadrugu do duše sačinjavale nisu, nu koje su ipak krajiške dužnosti i obveze u pogledu davanja vojnika u svoje vrieme izpunjavale. (§. 68. i 70. pravilnika za šum. službu od god. 1860.).

Na temelju §. 10., a prema izvidu selištah, gospodarstva cieleg $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$, te potrebitog broja konja, goveda, ovaca i svinja, ustanavljuje se veličina selištne pripadnosti.

Jedino za obradjivanje gospodarstva neobhodno potrebita stoka, moći će se učerati na pašu i žirenje u šume imov. obćine bezplatno, odnosno uz uplatu obaljene ciene.

§. 11.—13. određuje o sastavku katastra.

§. 14.—16. upućuje glede provadjanja promjenah suvlastničkog prava prema diobi.

$\frac{4}{4}$ selišta mogu se dieliti na 4 diela.

$\frac{3}{4}$ selišta mogu se dieliti na 3 diela.

$\frac{2}{4}$ selišta mogu se dieliti na 2 diela.

$\frac{1}{4}$ selišta nije dieljiva.

§. 17.—19. Uživanje pravoužitnika po naputku važi, dok »potrajni« prihod šumâ imov. obćine dopušta, dočim se višak prodaje za podmirenje raznih potreba.

Ne ima li potrajnog prihoda »steže se uživanje, a uvadaju se i pristojbe za žirovinu i pašu, a zatim na drvu, do polovice vrednosti istoga«.

§. 22. Pravoužitnikom nije dozvoljeno prodavati, doznačeno im gradjevno i gorivno drvo, ili za druge vrednostne

predmete zamjeniti ili darovati. Drvo može se u tom slučaju zapljeniti i t. d.

Imade i drugih zak. ustanovah, no obzirom na našu razpravu, nespominjemo ih dalje.

Zakonom od 11. srpnja 1881. razjašnjene su i preinačene neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih obćinah. Zakonom od 5. veljače 1886. o ustroju županijah i uprave, §. 4., »ostaju imov. obćine u obsegu i ustrojstvu netaknute«.

Prema pravu vrhovnog nadzora, izdala je visoka kr. zem. vlada razne naputke, naredbe, i načelne riešitbe pojedinim imov. obćinama. Hrvatski sabor, nije ali glede imov. obćinah stvorio posebnog zakona, dočim je g. 1899. donešen zaključak, da se provede reorganizacija kod imovnih obćinâ.

Kakova će ista biti, stvar je budućnosti.

B) Državne šume

Država, kao moralno telo, i kao vlastnik $\frac{1}{2}$ biv. kraj. drž. šumah, uređila je posebno svoju upravu i kućanstvo. Svi prihodu teku u drž. blagajnu, koja je zajednička Hrvatskoj, Slavoniji i Ugarskoj. Hrvatska participira na čistom prihodu šumâ sa 44%.

Na temelju §. 13. kraljevskog odpisa od 15 srpnja 1881. spadaju držav. šume pod kr. šumarsko ravnateljstvo u Zagrebu, koje je neposredno podčinjeno pod kr. ug. ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu.

Na temelju Previšnjeg riešenja od 3. svibnja 1885., a u smislu naredbe kr. ug. ministarstva za polj. obrt i trgovinu od 15. srpnja 1885. br. 35184. ustrojeno je 1. srpnja 1885. u Zagrebu novo kralj. šumarsko ravnateljstvo sa 16 šumarijah, kr. nadšumar. ured u Vinkovcima sa 9 šumarijah i kr. šumar. ured u Otočcu sa 9 šumarijah. Svaki od ovih trijih ureda jeste međusobno neodvisan i podređen ministarstvu. Osobni odnošaji i djelokrug pojedinih kr. šum. uredah, uredjeni su min. naredbom od 2. lipnja 1885.

br. 28 352. slično kao u Ugarskoj. Kr. šum. ured u Otočcu upravlja sa šumami »ličke imovne obćine«, koja se je g. 1880. konstituirala, ali gospodar. ured nije uspostavljen.

»U smislu ustanova §. 21. c. kr. naredbe od 15. srpnja 1881. imade se ugarska vlada poslatati, da se ličkoj, slunjskoj, I. i II. banskoj imov. obćini pruža podpora, u koliko je doista potrebna njihovom obstanaku.

Da li se to vrši, ne znamo. Jedino što znamo jeste to, da »lička imovna obćina«, sve do danas oživotvorena nije.

Kada će to biti . . . ?

Konačno spomenuti nam je, da imade još i gradovah n. pr. Belovar, Ivanićgrad i t. d.) koji imaju prava služnostih u drž. šumah. Istima se još i danas doznačuju drva u držav. šumah i t. d.

Zakonom od 8. lipnja 1871. uredjena su prava, koja su obćinam i krajiškim obiteljima zajamčena zakonom od 3. veljače 1860.

Prava gradskih kraj. obćina, osnovana na istom zakonu od 3.. veljače 1860., niesu ovim zakonom uredjena, što svakako čim prije urediti valja. U tom pogledu stvoren je pr. g. zaključak skupštine županije belovarsko-križevačke, koja (razi izlučenje (segregaciju) šumâ, koje pripadaju Belovaru i Ivanićgradu. Da se to čim prije provede, jeste u interesu svih naših gradova.

Tako će nam nastati, nove grad. zemalj. zajednice, koje nepodпадaju pod §. 2. toč. a) već pod ustanove §. 1. toč. b) zakona o uređenju zemljističnih zajednica h.

Da se to čim prije ostvari, željno čeka narod.

VIII. Razne naredbe, smjerajuće na boljak šumarstva.

Na izvršivanje zakonah pazi vrhovna zemalj. vlast, a to je visoka kr. zemaljska vlada u Zagrebu. Za vrieme Krajine, imali smo i c. kr. glavno zapovjedništvo u Zagrebu, koje je

za Krajinu vršilo vrhovnu vlast i shodne naredbe izdavalо. Nakon sjedinjenja Krajine, prešla je ova vlast na visoku vladu.

Na narodno-gospodarstvenom polju izdane su po vis. kr. zem. vlasti mnoge naredbe, tako isto i u svrhu promicanja šumarstva i šumogojstva.

Naročito uvjek se je pazilo, da se šume, to neprocjenjivo narodno blago, ne harače.

Glede pašnjakah izdavane su razne naredbe i naputci, kako da se isti u redu drže, da što više i bolje svojoj svrsi služe.

I za obćin. šume u starom Provincijalu izdavane su razne naredbe, koje su uredjivale upravu i gospodarstvo šuma, te njihovu prociju i gospodarstveno uredjenje i. t. d.

Za razumjevanje i razjašnjenje same naše stvari, donašamo evo, više takovih naredaba :

I. Kroz više od četvrt stoljeća, važila je u upravi šuma, kao i u gospodarstvu i uživanju mjesto zakona normativna naredba od 4/III 1871. br. 2144.*

II. Naredbom od 10/IX. 1872. br. 11.145. odredjeno je shodna glede razmedje pašnjakah i šumah.

III. Naredbom od 15/IV. 1874. br. 6401. izdaje se naputak, kako valja sastavljati šumsko - gospodarstvene osnove.

IV. Naredba od 25/VI 1876. br. 20.761. zabranjuje »haračenje šumah« a glasi: Stižu glasovi sa raznih strana, da se šume, unatoč ustanovam §. §. 2. 3. 4. 9. i 22. š. z. od 3/XII. 1852. na golemu štetu zemlje i narodnog gospodarstva harače i pustoše. Tomu zlu mora se svimi zakonitim sredstvi na put stati.

Usljed toga opominju i pozivaju se ozbiljno kr. podžupanije i gradska poglavarsvta, neka u smislu §. 22. š. z. budno i brižno nad tim bđiju, da se šume uživaju i s njimi postupa u smislu postojećih zakonskih propisah, ter da u slučajevih, koji bi im budi o nepovlastnom krčenju ili pustošenju šumah ma kojim god načinom do znanja došli, bez odlaganja po nalaženom §. 23. š. z. postupaju i ujedno o tom ovamo izveste.

* Vidi »S. L.« za travanj 1900. str. 233.

Evo prije četvrt stoljeća, izdana je naredba radi »haračenja šumah«. Da je to u ono doba nuždno bilo, proizlazi iz same naredbe.

Zaista ovomu zlu, naročito u brdskim predjelima, trebalo bi još i sada bolje na put stati. O tom smo mi već prije pisali*. Ne samo time da je privatni posjed u pogibelji, već i obćinski; naročito obćin. pašnjaci i šume u biv. Krajin i izvrženi su haračenju!

V. »O promicanju gospodarstva«, izdana je naredba 25/X 1881. br. 16.473., te u III. odsjeku govori o djelokrugu kulturnih viećnikah i o njihovom djelovanju.

Djelokrug:

toč. 3. krčenje i čišćenje livadah, poljah i pašnjakah od grmlja i korova.

toč. 10. Nadzor nad gospodar. imovnih obćinah.

toč. 11. Nadzor nad šumskim gospodarstvom toli posebnikah koli obćinah.

toč. 12. Uredjenje paše na obćinskim pašnjacih, stegnuće ili posvemašnje ukinuće paše, uredjenje krmljenja u štali itd.

toč. 14. Predlozi za zemalj. kulturno vieće, tičući se ciele zemlje.

Ovo je i sbilja krasna naredba. Djelokrug kulturnog odbora jeste obsežan i raznovrstan.

Voljom i enerđijom, dade se vani u kotaru mnoga važna stvar i ovim putem urediti, te mnoga zla strana uživanja obćin. šuma i pašnjaka odstraniti.

Ali svagdje treba volje i marljivosti; pak evo reda i rada!

VI. U našem narodu bilo je (a ima ih i danas) mnogo »štetnih običaja«, pak je visoka kr. zemaljska vlada dne 30. siječnja 1883. broj 4.551. izdalā slijedeću naredbu:

Odsjek IV. Obćinski su pašnjaci mal' ne svuda tako obrašćeni borovicom i jaljšem, da blago niti polovicu one hrane ne uživa što bi ju uživalo, da je paša očišćena; a k tomu

* Vidi »Š. L.« za rujan 1899. str. 456.—462.

s ovakovi zapušćeni pašnjaci najžalostniju sliku o kulturnom stanju naroda pružaju.

Kr. podžupanija imat će odmah čim ovu naredbu primi, posavjetov se i u tom pitanju s'područnim kulturnimi viećnici inicijativu poprimiti, da se obćin. pašnjaci izkrče i očiste; ili pak, gdje bi to shodnije bilo, diono u šumsku gojitbu pretvore; a gdje to nebi bilo moguće izvesti u jednoj godini, ima se za podpuno izvedenje ovih kulturnih radnjah, stalni program na više godina sastaviti i savjestno obdržavati.

Ova naredba važi kako za biv. krajiško područje tako i za provincijal.

Za naše odnošaje ne možemo si bolje naredbe ni pomisliti.

U prvom redu skrbi se za čišćenje pašnjaka od borovice, drugoga trnja i drača, da se paša poboljša. To je posve u redu.

Ali i na mnogim mjestima dogodilo se je, da je vis. naredba krivo uzeta, pak je posjećeno pod imenom »čišćenja« krasno drveće i šumica, dočim je borovica i drač ostala! Žalostna je to činjenica, ali je istinita.

Dogodilo se je i to.

Naprotiv možemo ovoj visokoj naredbi zahvaliti, da je na nekojem pašnjaku uzgojena putem branjevine krasna šumica!

Priznati moramo, da je ova visoka naredba, predteča §a 3. i 4. zakona od 26. ožujka 1894. glede uredjenja gospodarstva u šumah i pašnjacih zem. zajednica.

. Stoga padaju prigovori, da nije bilo zakonitoga oslona za vanjski rad. To ne stoji.

Tko je htio raditi na tom polju, imao je i onda oslona u šum. zakonu i u spomenutim naredbama.

I glede »usurpacija« obć. šuma i šumišta skrbljeno je.

Naredba vis. kr. zem. vlade od 24. svibnja 1885 br. 16.230. propisuje, kako valja na put stati usurpacijam šum. tla u šumah imovnih obćina, koja se naredba može uporabiti i na šumom obrasle pašnjake i t. z. šikare biv. Krajine.

Naredba od 16. lipnja 1885. br. 16.104. određuje glede »političke reambulacije« medja obć. šumišta.

Evo i na temelju ovih uredaba, dade se urediti posjed zem. zajednica; naročito dadu se kratkim i jeftinim putem odstraniti usurpacije i okupacije šum. tla.

Ovo važi naročito za omedjašivanje obć. šuma i pašnjaka!

Sudbeni skupi postupak valja izbjegavati, pošto se sve i na temelju ovih naredabah urediti može.

VIII. Naredba od 18. veljače 1886. broj 7.127. iznaša propise, glede »pošumljivanja« izsječenih šumskih dielova.

IX. Glede »uživanja obć. pašnjaka«, postoji naredba od 18. travnja 1888. br. 26.662. a propisuje slijedeće:

Kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove uvidiv, da je šumogostvo uslijed žavladalih nepodobština u uživanju paše i drvarije (koje i sada postoje) u očitoj opasnosti, koja u pogledu narodno-gospodarstvenom najveću bojazan uzbudjuje, obnašla je na temelju §. §. 4. 10. i 19. š. z. odnosno na temelju mnenja, koja su u tom pitanju podnešena po područnih kul. odborih i šumar. upravah, odrediti što slijedi:

1. Uživanje paše na obćin. pašnjacih, koji su obrašteni drvljem i šikarom, imade se tako stegnuti, odnosno urediti, da se u svakoj obćini stanoviti dio istih stavi posve pod strogu zagaju dotle, dok bude kras na toj zagajenoj površini pošumljen i drveće izpod griza marve poraslo; dočim se na preostalom dielu pašnjaka, poraba paše razrediti ima prema vlastitom uvidjanju.

Da ova stega paševne površine ne bude žiteljstvu odviše osjetljiva i da se žitelji na namjeravajuću stegu priuče, imati će se upitnim zagajivanjem na onom kraju započeti, koji je čim više udaljen od sela, uzev pri tom u obzir, da se zagajene površine ograniče trajnimi i naravnimi medjami, kao što su to: doline, vode, hridi, bregovi, strane, glavice, bujice, bila, ponikve i. t. d. zatim ili ograditi dadu po obćinarih valjanim suho-zidom ili označiti sa vidljivim gajkami; o čem će u svakom slučaju odlučiti imati politička oblast.

2. Sadržaje propise glede držanja kozâ.

3. Svako samovoljno kopanje panjeva i žila na obraslim drvljem i šikarom pašnjacih i u šumah, zatim klaštenje stabala i sječa granah bud u koju svrhu, zabranjuje se bezuvjetno.

4. Propis glede podizanja vapnenica.

a). »Prema tomu ima se svatko«: Koji nepovlastno uživa pašu, na zagajenom obć. šikarom i drvljem obrasлом pašnjaku (toč. 1.) najstrožije kazniti u smislu postojećih propisa, imenito po šum. zakonu od 3. prosinca 1852. i odsuditi u smislu §. 9. pril. D. rečenog zakona, na platež naknadah.

b). Koji koze drži bez izhodjene dozvole kazniti i. t. d.

c). Koji po šumah i pašnjacih panjeve krči, žile grmlja kopa; zatim bez naročite oblastne dozvole granje sječe. te isto bud na mjestu, bud kod kuće marvi za hranu daje; odnosno za zimu spravlja, ili na prodaju rečene proizvode donaša, ima se po ustanova §. 8. š. z. najstrožije kazniti osjetljivom novčanom globom ili zatvorom; a osim toga valja mu sve na taj način dobivene proizvode, kao što u tu svrhu upotrebljeno orudje u svakom slučaju i na svakom mjestu u smislu §. 55. i 56. š. z. zapljeniti, te javnom dražbom prodati.

d). Koji bez dozvole vapnenice pale, kazniti globom.

Nadgledanje da budu prednavedene odredbe doista točno provedene, pripada podčinjenim oblastima i svim javnim službenikom i. t. d.

Ova naredba stupila je u kriještu 1. lipnja 1888.

Tako smo u ovo devet naredabah, doneli razna sredstva, kojima se je moglo bar donjekle i prije urediti šume i pašnjake današnjih zemljištnih zajednicah.

Osim ovih naredabah imade i drugih, koje sve smjeraju na gospodarstveni napredak obćinah, i na racionalno uredjenje »zajedničkog obćinskog dobra«. Nu svrha ove rasprave nije ta, da ih sve donašamo! Za pojedine krajeve, izdavala je kako vidimo visoka vlada takodjer razne naredbe t. zv. načelne riešitbe i normativne naredbe, koje su sve određivale i upućivale, kako valja k racionalnom gospodarstvu pristupiti i. t. d.

Ste strane nije bilo dakle pomanjkanja!

U kojih je kotarih i obćinah bilo i prije volje za rad i napredak, to su obćin. šume i pašnjaci prema tadašnjim okolnostima uredjene.

Zakonah i naredabah bilo je uvjek, samo ako ih je tko savjestno, marljivo, ustrajno i požrtvovno provadjao!?

Takove su okolnosti i danas. — »U radu je samo spas i napredak!«

Nekoliko riječi o predzabranama u našim šumama.

Da naravno pomladjivanje šuma i u nizini ima svojih prednosti, a naročito posmatrano sa financijalnog stanovišta, neće nitko osporavati. Ima što više slučajeva, gdje se takov način pomladjivanja upravo jako preporuča. Ali ima jedna vrlo tamna strana njegova i to u hrastovim šumama nizine, koje su čestoj poplavi izvržene, pa je potrebno, da šumar u ovakovoj prilici lokalne odnošaje posve dobro prouči, prije nego li će se odlučiti, komu će načinu pomladjivanja pristupiti na površini, koja će se naskoro od stare hrastove sastojine očistiti. O tom zavisi vrlo često, hoćemo li moći na toj površini i opet odgojiti hrast, ili će ova skupocjena vrst drva morati ustupiti mjesto drugim vrstima, naročito jasenu, što ne bi željeli.

Svrha je ovih redaka, da sa praktičnog gledišta, onako, kako se to zbilja dogadja, nekoje takove slučajeve prikaže i tim one, koji s tim u praksi može biti nisu imali posla, na ovu vrlo važnu činjenicu upozori.

Gotovo je pravilo, da se hrastici 5, a mnogo puta i više godina stave u predzabranu prije nego li će se sjeći, sa namjerom, da se površina naravnim putem oplodi.

Ako je sastojina u dovoljnem sklopu, a šuma nije, ili je može biti samo rijetko poplavi izvržena, pomladjivanje obično uspije potpuno, te će se morati eventualno samo nekoji po-

pravci sijanjem žira izvesti. Ovo je bez sumnje najjeftinije, dakle i najbolji način pomladjivanja za ovakove šume.

Ali ako sastojina nije u dovoljnom sklopu, a uz to je terrain duljoj poplavi izvržen, onda ne samo da nam se zabranjena površina neće hrastom oploditi, nego će doći druge vrsti drva, u prvom redu jasen, koje će nam hrastik posveti istisnuti.

Razlozi su dosta jednostavnji. Većina naših starih hrastovih sastojina prestara je, a sklop im rijedak. U nizini raste uz hrast gotovo svuda jasen, brijest, topola, joha i dr. Uzmimo, da smo na onoj površini, koja će skoro na sjeću doći i povaditi ove t. zv. bijele vrsti drva, pa da nam je ostao samo hrast, nanese voda i vjetar uvijek množinu sjemena tih vrsti iz okolnih sastojina, te će ovo sjeme u čistom hrastiku niknuti. Nije li bijelo drvo povadjeno, biti će najezda njegovog podmlatka još veća.

Ako je ovakova šuma otvorena za pašu i žirovinu i ako u nju dolazi dosta marve, podmladak bijelog drva ne može napredovati, jer ga marva ogrize i satare. No predpostavimo, da se ovakova sastojina, kao što to obično biva, stavi u predzabranu, t. j. zapriječi se pristup marvi, a naprijed je spomenuto, da predzabrana znade trajati 5 i više godina. U ovom slučaju dobicemo sav drugi, samo ne hrastov podmladak, koji smo dobiti htjeli. Vodom i vjetrom naneseno sjeme jasena nikne, pa kako nema ničega, što bi taj mladi jasenov naraštaj uništilo, uz to je sklop rijedak, pa dobiva dovoljno svjetlosti, imaćemo već za 2—3 godine bujan podmladak. Neka je žir još prve godine predzabrane urođio, što se ne može nikako uvijek predpostaviti, to će hrast niknuti samo ispod starih hrastovih stabala, a pošto su ova na rijetko, biti će neznatan % površine pomladjen hrastikom, dočim će sav ostali prostor zauzeti jasen i druge nabrojene vrsti. No i taj mladi hrastik u grupama imati će izdržati borbu sa jasenom, koji ga okružuje, jer ovaj potonji mnogo brže raste, te ga na obodu grupe nadkrili i uništi.

Mnogo je pak gore, ako žir prve godine predzabrane ne urodi; u ovom će slučaju jasen obladati i onim prostorom ispod hrastova, i mi ćemo imati nekada krasnu hrastovu sastojinu pretvorenu u jasenovu, izmiješanu sa drugim bijelimi vrstima. Možemo pokušati pa na ovakovoj površini sijati žir, no trošak i trud biti će uzaludan, jer jedno, što će hrastove biljke biti mladje i već radi toga manje od jasenovih, a drugo, što jasen mnogo brže raste, biti će hrastik posve ugušen.

Da predzabranjenu površinu ipak za hrast spasemo, ostaje nam jedini izlazak, da jasenov podmladak preko ljeta radikalno iskrčimo i odmah prve jeseni za tim žirom posijemo.

Iz ovoga se vidi, da predzabranom nismo postigli ono, što smo želili, naime pomladjenje površine jeftinim prirodnim putem, nego smo morali konačno opet pribjeći umjetnom načinu, no samo o tem grdnom razlikom, što sada imamo dvostrukе troškove, naime za krčenje i sijanje, dočim bi bez predzabrane one prve izbjegli.

Za duljeg trajanja predzabrane izraste jasenik tako, da pri sjeći starih hrastova imademo gotovu mladu sastojinu.

Piscu ovih redaka poznati su nekoji predjeli, gdje su nekada stajali prekrasni hrastovi, a opisanim načinom pomladjivanja odgojila se je nehotice čista jasenova sastojina.

Moglo bi se primjetiti, da u pokraj hrasta u istoj sastojini mogu odgajati i druge vrsti, a pokraj toga da hrast ipak dominira nadalje, da se upravo u mješovitim sastojinama mogu postići povoljnije dimenzije hrastovih stabala, nego li u čistim. Ovo je istina, što više, inovrstnog drvna treba naročito u šumama, koje su opterećene služnosti drvarenja, jer te vrsti postignu dosta rano znatne dimenzije, pa si putem prorede možemo pribaviti znatnu drvnu zalihu; nu za tu primjesu ne trebamo si mnogo trti glave, jer će si ona i u čistom mladom hrastovom naraštaju tekom vremena prokrčiti toliko prostora, da će biti zastupana u dovoljnoj mjeri. Svako umjetno njezino pogodovanje vodi do uništenja hrastika.

Moglo bi se nadalje reći i to, da bi u sastojinama sa slabim sklopom trebalo odmah na početku predzabrane prazna

mesta žirom posijati, prije dakle, nego se je jasen ugnijezdio. U ovom slučaju predzabrana je opet bez svrhe, jer popunjavajuć prazne prostore, koji sačinjavaju veći dio površine, potroši se gotovo isto toliko, kao da smo sijali cijelu površinu, a ako žir u vrijeme toga sijanja u predzabrani nije vrođio, moramo zbilja cijelu površinu zasijavati bez iznimke, kultivirati smo ju dakle umjetnim načinom. Prava svrha predzabrane, jeftiniji naime način pomladjivanja, nije postignuta. Prednost pak, da ćemo u vrijeme sjeće starih stabala imati podmladak star nekoliko godina, paralizira se time, što je za vrijeme predzabrane izgubljena pašarija i žirovina.

Istaknuta opažanja vode do zaključka, da u rijetkim hrastovim sastojinama, koje su čestoj poplavi izvržene, nije probitačno pomladjivati naravnim putem t. j. predzabranom, nego sijanjem žira i to najbolje u jesen one godine neposredno pred sjećom, te površinu istodobno staviti u zabranu. Ovo za to, jer je površina prije sjeće još čista, dočim nakon sjeće smetaju otpadci, a ako se i izvezu, ipak ostaje triješća i granja, koje kod sijanja smeta, naročito kod uobičajenog sijanja pod motiku.

Ovakav način pomladjivanja uspije u opisanim sastojinama najbolje, jer je mladi hrastik najmanje isto toliko star, kao i inovrstni podmladak, pa se može s ovim uspješnije boriti.

Naše po više stoljeća stare krasne hrastove sastojine, postale su bez dvojbe naravnim putem bez pomoći čovječije, pa bi se moglo reći, da i istaknute činjenice nisu posljedice navedenih uzroka u predzabranama. Bez dvojbe, da su stare hrastove sastojine postale prirodnim putem, ali neka je dopušćeno ovdje istaknuti, da su nekada vladali drugi i odnošaji, koji su bili od velikog upliva na mladi naraštaj.

Ako poplava dulje vremena traje, škodi mlađom naraštaju osobito proljetna voda; pri tome trpi hrastov podmladak mnogo više, nego druge vrsti. Poplave pak u današnje doba mnogo su češće i dugotrajnije nego nekada. Razlozi su tomu:

1. što su uslijed intenzivnije uporabe drva u novije doba sasjećene silne šume, te voda dolazi u rijeke mnogo brže,

zbog čega ove brzo nabujaju i razlijevaju se. Prije je gorska voda trebala mnogo više vremena, dok je dospjela u glavne rijeke, jer je bila na svom putu spriječavana; pri tom je mnogo više ishlapilo, a mnogo je više i zemlja upila. Znatna dakle količina te vode nije mogla u rijeke niti dospjeti.

2. U novije doba podignuti su mnogi nasipi lokalne naredi, koji u pojedinim krajevima poplavu sprječavaju, ali ju u drugim opet tim više pospješuju. Voda nema kao prije velike površine za razlijevanje, mora dakle u nezaštićenim predjelima nabujati brže i narasti više u visinu, a posljedica je toga češća i dugotrajnija poplava.

Ovo su naravno u krupnim potezima istaknuti glavni uzroci, no osim njih ima mnogo još drugih, koje treba posebno istraživati i proučavati.

Istaknute činjenice govore proti predzabranama u nizini, izvrgnutoj poplavi. Neka bude dopušteno ovom prilikom spomenuti, da predzabrane nisu probitačne niti u šumama, koje doduše nisu u većoj mjeri podvodne, ali koje imadu posve rijedak sklop.

Ako se prazna mjesta odmah u početku predzabrane ne kultiviraju, podivlja tlo i obraste korovom, trnjem, a djelomično i inovrstnim drvećem tako, da je potrebno opet krčenje, ako će se žir sijati; imamo dakle opet izdatke, bez kojih je moglo biti. Prema tome bolje je i u ovakim sastojinama pomladjivati načinom, opisanim za podvodne nizinske šume.

Nije svrha ovoga člančića niti iz daleka tvrditi, da bi se ovim načinom pomladjivanja u svakom slučaju izbjegle ove opasnosti, koje prijete hrastovim šumama sa strane drugih vrsti drveća, ali to je sigurno, da su te opasnosti daleko manje kada se predzabrane izbjegavaju, a u mnogim slučajevima prema lokalnim prilikama dadu se posve odstraniti.

Ovo su opažanja iz prakse, pa se na žalost može tvrditi, da su danas mnoge površine, na kojima su bili lijepi hrastici, za hrast izgubljene, jer je ovaj morao ustupiti mjesto jasenu i u manjoj mjeri drugim bijelim vrstima drveta. Velika je to

nevolja, pa treba mnogo pažnje i opreznosti da se otkloni, a naročito u sadanje vrijeme, kada se stare hrastove sastojine rapidno sijeku.

X.

Opazka uredničta. U ovom se članku raspravlja vrlo važno pitanje o najboljem načinu pomladjivanja naših povodnih hrastika, pa bi nam drago bilo, da i još s koje strane o tom koju čujemo, kako bi se konačno uglavili najbolji načini pomladjivanja naših šuma, navlastito naših hrastika, tih naših najvriednijih šuma. U obće članci, koji se odnose na »uzgoj šuma« za nas su od najveće važnosti, jer kako se mnoge stare i prestare šume sieku, smatramo punim pravom najvažnijom zadaćom šumara u Hrvatskoj nastojanje oko što uspješnijeg i svršishodnijeg pomladjivanja šuma. Ovim bi se dielom šumarske znanosti i prakse naši — naročito vanjski — šumari u prvom redu što intenzivnije baviti morali.

Opis šuma zemljistične zajednice „Ravnagora“.

(K ovogodišnjoj ekskursiji hrv.-slav. šumarskoga društva).

Šume zem. zaj. Ravnagora bijahu nekoč vlastnost knezova Frankopana, te su svojedobno prošle u vlastnost državnog erara (fiska) a tek segregacijom, provedenom god. 1896. izmedju drž. šum. eraia i obćine Ravnagora, u vlastnost potonje t. j. sadanje zemlj. zajednice.

Šume sve sačinjavaju sjevero-iztočni ogrank Velike Kapele (Julske Alpe) u visini od 800—1300 met. nad morem odnosno srednje visine 1100 met.

Tlo jeste vapnenac, kraške formacije, pokriven malom iznimkom (kao u Škrbastomu vrhu) plikom naslagom pjesku-ljaste ilovače i humozne crnice.

Što se štetnih vjetrova tiče, to su južni vjetrovi po rečene sastojine od važnosti, te imade obzirom na plitkost tla zadosta vjetroizvala a i vjetroloma.

Šume ove sačinjavaju malom iznimkom suvislu površinu od 1934 r. 179□° , dočim ukupna površina segregacijom u ime šumske i paševinske pripadnosti izlučnih dielova iznaša 2034 r. 179□° od koje površine odpada 100 rali na razne čistine i omanje pašnjake.

Vladajuća vrst jestе jela pomješana sa bukovinom a umetnuto dolazi bieli javor (gorski, *Acer pseudoplatanus*), smreka i gdjekoji briesti.

Nalaze se i čiste jelove sastojine, nasuprot imade i predjela, gdje je bukovina vladajuća.

U glavnom jeste razmjer izmedju vladajuće vrsti drva sliedeći: jela 0·8

bukva 0·2. — a obrast jest = 1·0.

U šumi ovoj visokog uzgoja zastupani su obzirom na dosele vodjenju neredovitu prebornu sječu svi debljinski razredi i to u sliedećem razmjeru:

I.	debljinski razred od	20— 40 cm.	= 0·1
II.	»	40— 60 »	= 0·2
III.	»	60— 80 »	= 0·2
IV.	»	80—100 »	= 0·3
V.	»	101 i preko »	= 0·2

Drvna gromada uzima se obzirom na obavljene izmjere pokusnih ploha u susjednih državnih šumah po rali popriečno: mehkog $211\cdot7 \text{ m}^3$

tvrdog $23\cdot5 \text{ m}^3$

ili ukupno $235\cdot2 \text{ m}^3$ Nu imade pojedinih sastojina, gdje u velike prevladaju najstariji razredi, koji imadu i do 400 m^3 po rali.

Prema rečenom dolazi na cielu šumsku površinu od 1034 r. 179□° : mehkog drva $409\,566 \text{ m}^3$

tvrdog drva 42.453 m^3

ukupna drvna gromada 452.019 m^3

Obzirom nadalje na dosta povoljne klimatičke kao i stojbinske odnošaje, može se uzeti popriečni prirast po jutru i to za mehko drvo sa $3\cdot15 \text{ m}^3$

tvrdi drvo sa 0·28

ili ukupno sa $3\,43 \text{ m}^3$ što bi odbacivalo godišnju sječnu

drvnu gromadu od ukupno 6634 m^3 koja kolikoća imala bi ujedno privremeno predstavljati redoviti godišnji prihod zem. zajednice Ravnagora.

Prihod ovaj služi ponajprije za pokriće redovitih godišnjih izdataka za porez, kulturu, cestogradnju, upravno šum. osoblje i t. d. koji troškovi iznašaju za sada godišnje popriečno 4000 forinti ili 8000 kruna, a nadalje i za pokriće potrebština ovlaštenika na gorivnu i gradjevnu drvnu.

Ovlašteničko pravo razdieljeno je na $205\frac{1}{2}$ selišta (jedno selište 16 rali posjeda) a svakom takovom selištu pripada godišnje 20 prm. ogrieva.

drva	2877·0	m^3
a gradjev. drva	$3\cdot0\text{ m}^3$	$616\cdot0\text{ m}^3$
Ukupno dakle		$3493\cdot0\text{ m}^3$

Sravniv ovu kolikoću sa redovitim ukupnim godišnjim prihodom, ostaje jošte uviek 3141 m^3 za unovčenje t. j. da se tim novcem mogu pokriti uvodno rečeni upravni i t. d. troškovi, te bi time i glavna svrha svih šumskega sastojina po njezinog vlastnika t. j. z. z. Ravnagora i postignuta bila. Nu obzirom na znatni preostatak od 3141 m^3 , koji unovčen daje puno više, nego li iznašaju redovite godišnje potrebe uprave i gospodarstva, ostao bi svake godine znatan novčani suvišak na razpolaganje z. z.

Od štetnih zareznika naći je nu u vrlo maloj kolikoći smrekovog pisara i jelotoča, a u svim predjelima ponješto liestvičara, po pučanstvu »mušica« zvanim.

Što se uporabivosti tiče, to je tehnička uporabivost ciele gromade $0\cdot75\%$ dočim na nezdravo i za gorivo $0\cdot25\%$ odpada — razlog da ove šumske sastojine, pošto vrlo malo izcrpljene, reprezentiraju za z. z. Ravnagora uzev samo cenu od 6 kruna po m^3 , popriečno liepu vrednost od 2,712.114 kruna.

Popriečna ciena od 6 kruna po tek. m^3 jest obzirom na dobre izvozne šumske ceste, zemaljske ceste, kao i blizinu željezničke pruge, odnosno postaje, sasvim opravdana.

Udaljenost svih šumskega sastojina iznosi od želj. postaja

Skrad	11 klm.
Delnice	14 klm.
Vrbosko	15 klm.
nove postaje Sušica	9 klm.

Za sve šumske sastojine neobstoji jošte posebna gospodarstvena osnova, te je šumar-upravitelj prinužden predbjеžno po nekom provizornom programu da radi, u koju svrhu su te šume obzirom na obrast, vrst i dobu drveća razdjeljene u 3 glavna šumska diela i 12 odjela (ili okružja) i to kako sledi:

I. Glavni dio.

1. odjel Debela kosa:

Jela	0·7 do 300 god.
Bukva	0·2 do 80 god.
Javor	0·1 do 100 god.

2. odjel Tisova kosa:

Bukva	0·7 do 100 god.
Jela	0·3 do 200 god.

3. odjel Smrečje:

Jela i smreka	0·8 do 200 god. i preko.
Bukva	0·2 do 60 god.

II. Glavni dio.

4. odjel Šrbinah:

Jela i smreka	0·7 do 400 god. i preko.
Bukva	0·2 do 200 god.
Javor	0·1 do 200 god.

5. odjel Suhivrh—Plandište—Podškrbinah:

Jela	0·9 do 200 god.
Bukva	0·1 do 40 god. (hrpimice).

6. odjel Za Gmajnom:

Čista jelovina 1·0 do 200 godina.

7. odjel Ilovica:

Jelovina 0·6 do 200 g. i preko.

Bukva 0·4 i do 160 g.; starija bukovina izcrpljena je za vrieme državne uprave za ugljenarenje.

8. odjel Suhivrh:

Smreka 3 god. sadjeno godine 1900.

Ovaj odio izgorio je nazad blizu 60 godina sasvim, te podpunoma ogolio. Posadjeno je ove godine do 25 rali površine; sadnja obavit će se sa konačno jošte za 3—4 godine.

III. Glavni dio.

9. odjel Jasen:

Jela 0·5 do 200 god. i preko.

Bukva 0·5 do 100 god.

10. odjel za Jasen:

Bukva 0·7 do 60 god. proreda.

Jela 0·3 do 120 god.

11. odjel pod Višnjevicom:

Jela 0·7 do 160 god.

Bukva 0·3 do 100 god.

12. odjel Višnjevica velika:

Bukva 0·6 do 200 do 200 god.

Jela 0·3 do 200 god.

Javor 0·1 do 100 god.

Daljna razdioba u odsjeke nije provedena obzirom na provizorni značaj čitavog privremenog uredjajnoga elaborata. (Možda nije ni nuždna. Op. ured.).

Kako je već rečeno, gospodarilo se je obzirom na visinu položaja, te vrsti drva dosele neredovitim priebornim sjekom, vadeći mjestimice prezrela i sječi davno dorasla smrekova i jelova stabla bez ikakvog stalnog poredjaja sječina.

God. 1898. počelo je u toj šumi stanovitim redom sječi i to najprije u odjelu 1 i 12. s razloga, što se je imalo paziti na okolnost, da ovlaštenici obzirom na udaljenost njihovih kuća, uzmognu laglje i brže obskrbiti se potrebitim drvom.

Sastav stalne gospod. osnove, odnosno konačno uredjenje tih šuma, uzslijediti će tek nakon izdanja za to potrebitog naputka po visokoj kr. zemaljskoj vladi i nakon što bude — u opisu priredjenom za izletnike već spomenuta — prodaja veoma debelih stabala dovršena.

* * *

Pravac ekscursije označen je u pregledniku — uručenom svakom skupštinaru-izletniku — crtom, te počima na medji šuma vlastelinstva Sušičkog (pl. Neubergera) pod šum. predjelom »Debelo kosa«.

Odavle prodjoše izletnici putem vodećim preko gorskih livada na Pizentov laz. Idući tim putem vide se lievo šumske sastojine državnog šum. erara sa glavnim visočinama:

Biela kosa 1289 met. visine

Nukovica 1253 met. visine

Kameniti vrh 1138 met. visine kao i šuma z. z. Ravnagora i Škrbasti vrh 1117 met.

Prošavši Pizentov laz udjoše izletnici u šumski predjel »Smrečje«, koji je vrlo liepa jelova sastojina sa uštrkanom mladom bukovinom.

Upozoreni su izletnici na stabla konsignirana za II. partiju veleprodaje u Ravnogorskih šumah.

Veleprodaja ova provadja se dozvolom visoke kr. zemalj. vlade počam od g. 1899. temeljem zaključka skupštine Ravnogorskih ovlaštenika od god. 1898., da se prodade 12000 jelovih, smrekovih i javorovih stabala za sječu zrelih i prezrelih

te bolestnih, za da se osnuje nepotrošiva šumska glavnica od 150.000 for., kojom bi se imao dalnji obstanak šumâ za svagda osjegurati; od ovih 12000 stabala prodana bje god. 1899. javnom dražbom I. partija od 3000 stabala uz cenu od poprečno 4 for. $27\frac{1}{2}$ nč. po tek. m³ tehnički sposobnog drva.

Dostala je iste tvrdka Feliks pl. Neuberger i sin na Rieci.

Pošto jošte nije sve drvo izradjeno i premjereno, nezna se još točno novčani uspjeh, nu predmjevati je, da će ovih 3000 stabala dati nešto preko 35.000 forinti.

U ovom predjelu t. j. u Smrečju obavljena je zadnja sječa jelovine (izim bukovine koja je davana u ime ogrieva) prije 40 g. kadno je obstojala parna pila drvoržaca Skarpe i Cuculića u Mrkoplju kraj Ravnegore.

Ovdje se osobito liepo iztiču razni dobni razredi, a tlo je dobro i liep prirast koli u visinu toli u debljinu.

Prešav ovaj predjel, pa došav do šumske kolibe, počima predjel »Škrbivrh«. To je najstarija sastojina ciele površine, mjestimice baš prašuma, gdje dosele jošte sječeno bilo nije.

Do 450 godina stara jelova stabla većim djelom suhovrha i bolestna 60—150 cm. promjera u prsnoj visini sa duljinom od 20—40 mt. te poprečnim kubič. sadržajem od 4—20 m³.

Sjeverni obronci ovog predjela pokazuju vrlo liep i bujan podmladak, te sve debljinske razrede; osobito se iztiču ovi od 20—40 cm.

Idući putem od kolibe na novu šumsku cestu, upozorenici su izletnici takodjer na mlada smrekova stabala oštećena po vjevericam, prstenasto oguljena, tako, da je za preprečiti veliko razplodjivanje istih a i oštećivanje mladih stabala z. z. uvela izplatu taglie za svaku ubijenu vjevericu u iznosu od 10 nvč.

Prolazeći kroz sastojinu Podškrbivrh vide se i ovdje stabla opredjeljena za veleprodaju, kao i već provedena izradba I. partije. Po tom i dodjoše izletnici na novu šum. cestu, koja vodi počam od predjela »Gmajna« kroz šumu u predjel »Škrbivrh«. Cesta je ova gradjena većim djelom bivšim starim šumskim putem sa shodnim preloženjem na pojedinim mjestima.

Izgradjeno je do 3 klm. puta sa troškom od 2 krune po tek. metru. duljine, odnosno sa 50 filira po □met. jer bo je širina ceste 4 met.

Na ovu cestu pada 1000 rali šume t. j. izvoz drva sa te površine obavlja se ovom cestom.

Izgradnjom ove šumske ceste u veliko se povisila vrednost cielih šumskih predjela, osobito »Škrbastog vrha«, kojega je dosada eksplotacija i novčivost tako rekuć nemoguća bila, akoprem su se u istom najljepša i najjača stabla nalazila, a radi pomanjkanja puta neunovčena propadala.

Zanimiva je takodjer i okolnost, da je prigodom gradnje toga puta naišao šumar na slojeve kamena ugljena, koji slojevi bi obzirom na formaciju tla (gnjila sa škriljavcem) mogli biti dosta jaki, da bi se eventualno kopanje istog ugljena izplatilo tim više, što izdanci (Ausläufer) istog imadu 0·5 m. ispod površine zemlje debljinu od skoro 0·5 metra.

Pokušano po šumaru loženje štednjaka u šum. kolibi imalo je sasvim povoljan uspjeh, jer je taj ugljen sasvim izgorio ostavljajući za sobom pepeo, nipošto poznatu trosku.

Ostaviv ovaj šumski put i udariv sjeverozitočnim pravcem prama Plandištu, prodjoše izletnici kroz šumski predjel pod »Suhu vrh«, dijelom kroz odraslu jelovu jednoličnu sastojinu, dijelom pako kroz mladu mješovitu jelovu i bukovu od 20—40 god. staru.

Osobito se ovdje iztiče bukovina, koja je u smjesi sa jelovinom postigla sa potonjom istu visinu, nu zaostala u debljini, a radi toga i dosta trpi od pritiska sniega, što se baš u tom predjelu lijepo vidjeti može.

Napredujući istom »vlakom« (put za izvlačenje drva) dodjoše izletnici do predjela »Plandište« zvanog, gdje je svoje doba nalazio se šumski razsadnik.

U istomu, u koliko se jošte opaža, užgajala se smreka, ariš i crni bor.

Sa plandišta dolazi se kroz čistu jelovu do 140 godina staru sastojinu, koja se odlikuje osobito visinom i dobrim

sklopom. Iz ovog predjela izlučena su veleprodajom sva bolestna te natrula stabla.

Odavle dolazi se šumskim putem u predjel »Suhu vrh«.

Zapadna strana ovog predjela izgorjela je jošte nazad jedno 60 godina nu zapuštena tako, da se je od istog stvorio tako rekuć goli Kraš.

Izgorjela površina iznaša približno do 100 rali. Od ove posadjeno bi svog proljeća blizu 25 rali sa troškom od 750 for. uračunav u to ujedno dobavu i transport biljka.

Posadjeno bje 140.000 trogodišnjih većim dielom presadjivanje smrekovih biljka nabavljenih od šumarnika Kretinsetia iz Kandie u Kranjskoj.

Uspjeh ove, obzirom na stojbinu neredovite sadnje, kako se uvidja veoma je dobar, što se imade pripisati dobrim i krepkim biljkam kao što i pomno izvedenoj sadnji.

U sasvim škrapovitim mjestim dovažao se čisti šumski humus, te u nj biljke postavile tako, da je uspjeh sadnje takovih biljka podpunoma osjeguran.

U prilog tomu uspjehu bile su takodjer i česte proljetne kiše, koje su u obće i na ine kulturne površine veoma dobro djelovale.

Cjena biljkam bila je po hiljadi 5 kruna. —

Ovo bi bio u glavnim ertama opis objekta, koji je ove godine hrv.-slav. šumarsko društvo posjetilo.

Kolibaš.

Nešto o sjeći i izvozu drva u Lici.

Piše: Petar Petrović, stud. for.

Uza sve nevolje i nedaće, koje su našem i onako jadnom i siromašnom narodu narinule težak jaram na vrat, tare ga još i jedna okolnost, a ta je mučno dobavljanje i težak izvoz drva. Ako bi toj okolnosti tražili temeljit razlog, mogli bi reći, da je tomu kriva nejednakost terraina, i skoro nepristupačnost mjesta, gdje mu često šumski organi odrede nekoliko

stabala za gorivo. Nu to nekoliko stabala ne zadovoljava nje-govu potrebu, te je više puta prinužden, da i bez znanja organa koje stablo iz šume izveze. I u tom baš leži razlog, što naš narod često puta iz bojazni, da ne bude zatečen kod djela, i da što prije bude gotov s njim, znade osobito kod obaranja stabla napraviti veću štetu, nego što je iznaša oborenno stablo. Nu bilo bi kako mu drago, — glavno je to, da bar u kratkim potezima prikažem način, kojim se naš narod služi izvažajući drvo.

Kod nas narod ni nema pravo odredjenog vremena i točno opredjeljenog doba dana, kad izvaža drvo. Po mom mišljenju ovisi to o samoj nuždi za gorivo drvo, a i daljnji šume, te on već prije proračuna, kad će poći i kad će se vratiti. Obično jutrom upregne on pod dosta malena kolica dva konjička, često puta i jednog, ili pak rabi za to i rogatu marvu. Ako vidi, da ne može s kolima doći do već odredjenog mjestu, ostavi ih na jednom mjestu, — ali svakako gleda, da mu se što bliže i zgodnije približi. Odpregnuvši marvu, da pase po kakvom proplanku, ode sam sa sjekirom u šumu i tu bira pojedina stabla. Svakako nastoji, da obara stabla, koja su mu bliža kolima donijeti. Što se tiče kakvoće drva, traži on ravna i zdrava drva, i koja se mogu bolje ciepati, te koja bolje goriti mogu. Drži da je bukva najprikladnija za to, pa je za to mnogo upotrebljava već i zbog toga, što je to pretežnija vrst naših šuma.

Našavši stablo siječe ga sjekirom ili pili pilom koja ima oblik polukruga, već prema tomu, na kakvom se mjestu nalazi. Ako se nalazi na mjestu, gdje misli, da je možda u blizini lugar, potpili ga pilom, čiji se šum samo iz neposredne blizine može čuti, a ako se osjeća nešto sigurniji, podsijeca ga sjekirom u visini, koja mu je najzgodnija za zamašaje.

Što se tiče obaranja samog stabla, gleda da mu padne na onu stranu, odaklen će ga zgodnije moći odpremiti. Na pomladak i na drugo stabalje, rekao bi, da malo obzira uzimlje.

Oborenno stablo još na mjestu počne izradjivati. Okreše granje tako, da dobije samo golo stablo, kojega onda, već

prema tomu kako je dugačko od oka razdijeli i rasiječe u dva tri i više trupaca. Duljina ovih iznaša po 2—2·5 metra. Ove trupce cijepa sad po čitavoj duljini u cjepanice, te od jednog može napraviti 4, 6, 8 i više cjepanica. Ovisi to o promjeru stabla. Od stabla sa promjerom 16—20 cm. pravi on obično 4, od 20—40 cm. 6—8, od 40 cm dalje 12, 16, čak i po 24 cjepanice. Ako vidi, da mu vrijeme ne dotječe, da sve izradi, ili ako mu sve ne može u kola stati, ostavi on jedan dio na mjestu te po nj' dodje drugi put.

Količina drva, koju meće na kola iznosi 2—3 prostorna metra. Već po samoj konstrukciji svojih kola, za tim po slaboci i nerazvijenosti tegleće marve, a najviše zbog strmih, loših i nenačinjenih puteva i staza ne može on više ni natrpati.

Od odrezanog granja uzimlje on obično grane deblje sposobne za gorivo ili pak za kakvu tehničku uporabu. Cjepanice iznosi sam do kola i to ili na sebi, ili vukući ih iz doline privezav konopac ili gužvu o njezin kraj. Panj ostavi onako ne dodirnut. Vrlo me se čudnovato dojmilo, kad sam se uvjeroio, da panjeve sa kojih naš čovjek siječe drvo za gorivo ostavlja netaknute, a panjeve sa kojih siječe drva za tehničku uporabu obično razsiječe, poravna sa terrainom i pokrije zemljom i steljom, da se ne pozna. Ni sam kao da ne zna razloga, zašto to radi. Držim, da bi taj razlog mogao zanimati više jednog psihologičara nego li strukovnjaka.

Stabla sa promjerom manjim od 15 cm. ne cijepa on u cjepanice nego ih obično okreše, ostaviv na vrhu nešto grana s lišćem, koje okrene stražnjem dijelu kola. Po 18—20 takovih trupčića metne on na svoja kola, te ih onda kod kuće cijepa, sitni i ugotavlja za gorivo.

I sama priroda odlučuje o poteškoći izvoza drva.

U proljeću, ljetu i jeseni je mnogo lakše nego u zimi. Kad zamete snijeg, naprave se nameti, nastane vijavica, naš narod ni ne upotrebljava kola. Ajam sa jednim vagirom metne konju na vrat, sam ga zajaše, pa preko nameta u šumu. Dogadja se, da s njim i do samog mjesta dodje, na koje sa

kolima nedvojbeno ne bi mogao doći. Tu obara stablo kao i prije, samo ga na istom mjestu ne izradjuje, osim što ga okreše, u vrh njegova kraja izvrti škulju, u nju zabije klin, o klin sveže gužvu, o nju vagir, i trupac se za konjem skliže po mekanom snijegu. Ako vidi, da je velika nizbrdica, te da bi trupac mogao konju zadnje noge ozlijediti, pusti ga sama da se skliže do mjesta, odakle će ga moći dalje na konju transportirati.

Za tehničku uporabu treba naš narod manje drva nego li za gorivo. Razlog je tomu, što se on ne bavi mnogo sa izgradnjom raznih predmeta, i što nije u ovim stranama graditeljstvo toliko rašireno. Tek ako se dogodi, da koji seljak pravi štogod kućice ili štalice, onda obično bira drvo bolje i prikladnije za gradju. Tu mu je hrast lužnjak (*Quercus pedunculata*) prvo drvo. U šumi ga izradi osobito za grede ili podumjente, te ako je izradjena greda odviše duga znade on razmaknuti kola, tako, da razmak izmedju prvih i zadnjih kola, odgovara čitavoj duljini grede.

Dogadja se, da naš narod i okresano granje sa lišćem kući vozi, i od njih pravi t. zv. lišnjake, koji u zimi marvi našeg siromašnog naroda kao dobra hrana služe.

Po dosta površno nabacanim crtama o ovom predmetu može se ipak zaključiti, da naš narod ovdje u Lici ima dosta muke sa izvozom drva, bilo ma na koji način. Kradja šume potiče samo od pukog siromaštva našeg naroda, i od dosta malenog broja odkazanih stabala, koja bi mu se mogla možda još i pravednije razdijeliti, obzirući se pri tom na broj duša u pojedinim zadrugama. S tijem bi se i narodu mnogo pomoglo, a i sama šuma došla bi prije do svog blagostanja.

LISTAK

Osobne viesti.

Imenovanja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je imenovati: nadšumara procjenitelja imov. obćine petrovaradinske Pavla Barilića šumarnikom i upraviteljem gospodarstvenoga ureda iste

imov. obćine sa sustavnimi berivi; nadalje abiturijenta šumarstva Živka Živanovića, kr. šum. vježbenikom kod kr. kot. oblasti u Sisku.

Prešao u bosansko-hercegovačku službu. Kr. šumarski vježbenik kod kr. žup. oblasti u Požegi, Victor Tkalac imenovan je šumarskim asistentom u Bosnoj kod tamošnje državne šumske uprave, s toga se je na svojem dosadanju službenom mjestu zahvaiio.

Umro. Martin Bubanj, trgovac u Vratima (Fužine) umro je početkom pr. mj. Pokojnik bio je višegodišnji član hrv.-slav. šumarskoga društva. „Slava mu!“

Družvene viesti.

Zapisnik XXIV. glavne skupštine hrv.-slav. šumarskoga društva*, obdržavane dne 23. rujna 1900. u Zagrebu.

Točka 1. Podpredsjednik društva pozdravlja skupštinare uz izjavu, da je družveni predsjednik presvj. gosp. grof Marko Bombelles zapričešen skupštini predsjedati. Ugarsko šum. društvo zastupa velem. gosp. Havas, kranjsko i austr. šum. društvo te slavonsko gospodarsko društvo podpredsjednik velem. gosp. Zikmundovsky, dočim galičko društvo tajnik društva gosp. A. Borošić.

Točka 2. Pretres poslovnika za glavnu skupštinu hrv.-slav. šumar. družta. Čita se §. 1. Prima se sa izpravkom. Čita se §. 2. Gosp. Nanicini moli, da se rieč „zatvara“ zamjeni drugom. Nakon što je rieč ova razjašnjena prima se ovaj paragraf. Čitaju se §§. 3., 4., 5., 6. i 7. Prima se. Čita se §. 8. Prima se sa tom promjenom, da se u mjestu „kao“ upiše veznik „i“. Čitaju se §§. 9., 10., 11., 12. i 13. Primaju se. Čita se § 14. Gosp. Dojković moli, da se razjasni navod „većinom glasova“. Nakon kratke debate primljen je ovaj paragraf bez izpravka predlagatelja. Čita se §. 15. Gosp. Nanicini predlaže, da se izpravi ova točka onđe gdje se veli „uz tajnika“ i zamjeni „sa tajnikom“. Izpravak prima se. Čitaju se §§. 16.. 17. i 18. te se primaju.

Točka 3. Razprava o izvještaju tajnika i o djelovanju upravljačega odbora tečajem godine 1899./1900. Prima se bez prigovora.

Točka 4. Izvješće odbora ad hoc za izpitivanje družvenih računa i imovine društva za g. 1899. Prima se.

Točka 5. Pretres proračuna za g. 1900. i izbor odbora ad hoc za izpitivanje družvenih računa za g. 1900. Čita se proračun po tekućim brojevima. Gespodin Nanicini predlaže kod tek. broja 14., da se vanjskim

* Donosimo ga u ovom broju, prema bi ga već u prošlom broju donesti morali — nu slučajno je izostavljen.

odbornikom kod dolazka u sjednice podjeli primjerena podpora. Nakon kratke debate nije ovaj primljen.

Nakon što su sve stavke prihoda i razhoda pročitane, primljen je proračun u cijelosti.

U odbor ad hoc predlaže družtveni podpredsjednik gosp. Zikmundovsky gg. Ružićku i Mirka Puka.

Točka 6. Ustanovljenje mesta, gdje će se obdržavati buduća XXV. glavna skupština.

Točka 7. Izbor družtvene uprave u smislu §§. 11. i 12. novih družtvenih pravila. Nakon kratkog odmora prelazi se na glasovanje u smislu §. 13. Podpredsjednik velem. gosp. Zikmundovsky, predlaže da se koli za predsjedništvo toli i za odbor radi jednostavnijeg poslovanja u jednom čitanju glasovnica predadu. Predlog ovaj prima se. Skrutatorima imenjuju se gospoda Rosmanith i Slapničar.

Po obavljenom skrutiniumu od predanih 73 glasovnica, izabran je: Predsjednikom presv. gosp. grof Marko Bombelles sa 73 glasa Podpredsjednikom I. velem. gosp. savjetnik Zikmundovsky sa 71 glasom. Podpredsjednikom II. velem. gosp. ravnatelj Havas sa 73 glasa. Tajnikom pogl. gosp. Andrija Borošić sa 72 glasa. Blagajnikom gosp. Leo Šipek sa 73 glasa. Odbornicima gospoda: Csipkay sa 58 glasa, Fischbach sa 72 glasa, Grund sa 73 glasa, Nagy sa 67 glasova, Hajek st. sa 72 glasa, Bona sa 69 glasova, Laksar sa 73 glasa, Benak sa 70 glasa, Frkić sa 72 glasa, Kesterčanek sa 72 glasa, Partaš sa 73 glasa, Kern sa 71 glasom, Rosmanith sa 52 glasa, Trötzer sa 72 glasa i E. Slapničar sa 38 glasova.

Točka 8. Predlozi gg. skupština, koji se u smislu §. 21. slovo f) družtvenih pravila mogu bar 2 dana prije skupštine predsjedništvu pisno prijaviti.

Gosp. Ugrenović pismeno predlaže, da se ustroji zaklada za djecu kr. zemaljskih, imovno-občinskih i urbarskih šumarskih činovnika.

Predlog je odbora, da se visoka vlada u tom pravcu zamoli za provedbu. Prima se.

Gosp. Mato Kovačina predlaže, da se popis knjiga družtvene knjižnice sastavi, i da se ove na želju pojedinog člana družtva na stanovito vrieme posuduju.

Nakon podulje debate u kojoj sudjeluju gg. savjetnik Zikmundovsky, Dojković, Borošić, Vac, Aue, Peićić, primljen je većinom glasova predlog gosp. Kovačine sa dodatkom, da se knjige uz revers bez jamčevine pojedinim članovom izdadu.

Citaju se brzozavi upravljeni na šumarsku skupštinu od gg. Althalera, Hranilovića i Lepušića, koji su pozdravljeni sa „Živili!“

Gospodin Dojković pita zašto nisu njegovi podnešeni predlozi stavljeni na dnevni red. Gospodin podpredsjednik savjetnik Zikmundovsky

odvraća, da se ti predlozi ne mogu staviti na dnevni red, i jer nisu kao predlozi formulirani, već su to pitanja, koja se nisu mogla kao takova na dnevni red staviti, radi čega je i odbor odustao da se ovi na dnevni red stave.

Nakon podulje debate zaključeno je većinom glasova da se predlagatelj umoli, da svoje predloge za buduću skupštinu valjano formulira.

Nakon što je podpredsjednik skupštinarom zahvalio na sudjelovanju, zaključena je skupština a zapisnik ovjerovljen po dvojici skupštinaru.

F. Zikmundovsky, predsjednik.

Abramović, perovodja

Matić v. r.

Sloboda v. r.

Osnova zakona

kojim se preinačuju neke ustanove zakona od 22. siječnja 1894. o uređenju šumarsko-tehničke službe kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 1.

Zemaljski šumarski nadzornici II. razreda uvršćuju se u VIII. činovni razred i ustrojavaju se kod šumarskog odsjeka kr. zemaljske vlade mesta šumarskih povjerenika u IX. činovnom razredu.

§. 2.

Zemaljske šumarske nadzornike I. razreda imenuje ban.

§. 3.

Ustanove zakona od 20. kolovoza 1894. ob uredjenju beriva zemaljskih urednika i službenika u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji protežu se i u pogledu plaća na šumarske urednike kr. županijskih i kotarskih oblasti.

§. 4.

Plaća nadlugaru ustanavljuje se u tri stupnja iznosom od 800 K., 700 K. i 600 K. na godinu.

§. 5.

Provđba ovoga zakona povjerava se banu.

Obrazloženje

k osnovi zakona, kojim se preinačuju neke ustanove zakona od 22. siječnja 1894. o uređenju šumarsko-tehničke službe kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

Šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji uredjena je zakonom od 22. siječnja 1894.

U vremenu od 5 godina, odkako je spomenuti zakon u krieposti, pokazala se je potreba, da se neke ustanove toga zakona shodno promjene.

Po sada u krieposti stojećoj osobnoj i plaćevnoj šemi nisu ustrojena mesta VIII. dnevnog razreda medju šumarsko-tehničkim posobljem kod kr. zemaljske vlade, pošto su se zemaljski šumarski nadzornici I. razreda jednako tajnicima zemaljske vlade, u VII. dnevnog razredu, dočim zemaljski šumarski nadzornici II. razreda preskokom VIII. dnevnog razreda, u IX. dnevni razred uvrstili.

Uvrštenje zemaljskih šumarskih nadzornika II. razreda u IX. dnevni razred pokazalo se je neshodnim s razloga, što takodjer i županijski šumarski nadzornici II. razreda u IX. dnevnom razredu stoe, kao nadalje i s toga, što zemaljski šumarski nadzornici II. razreda dolaze u položaj, da imaju nadgledati službene poslove županijskih šumarskih nadzornika I. razreda, kao i upravitelja gospodarstvenih ureda krajiških imovnih občina, stojećih u VIII. dnevnom razredu.

Usljed toga izpostavlja se prieka nužda, da se kod šumarskog odjeku kr. zemaljske vlade ustrojena 3 mesta zemaljskih šumarskih uadzornika II. razreda, IX. dnevnog razreda napuste, te namjesto istih ustroji 1 mjesto zemaljskog šumarskog nadzornika II. razreda u VIII. dnevnom razreda i 2 mesta šumarskih tehničara IX. dnevnog razreda u svojstvu kr. šumarskih povjerenika kako je to i u §. 1. predležeće osnove zakona navedeno.

U smislu §. 5. zakona od 22. siječnja 1894., kojim se uredjuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, pridržano je pravo imenovanja kr. zemaljskih šumarskih nadzornika I. razredu, stojećih u VII. dnevnom razredu, Njegovom Veličanstvu.

Previšnjim riešenjem od 23. veljače 1899. blagoizvoljelo je pako Njegovo Veličanstvo premilostivo ovlastiti bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, da može u buduće u vlastitom djelokrugu imenovati kr. računarske nadsavjetnike kao i u obće sve činovnike VII. dnevnog razreda, u koliko to imenovanje postojećim zakonima nije izrično pridržano Njegovom Veličanstvu.

Pošto u smislu toka previšnjega riešenja imenovanje u VII. dnevnom razredu stojećih tajnika zemaljske vlade spada u vlast bana, i buduće se zemaljski šumarski nadzornici I. razreda nalaze u statusu činovnika VII. dnevnog razreda zemaljske vlade, to se izpostavlja dalnja potreba, da se

§. 5. napred navedenoga zakona od 22. siječnja 1894. preinači tamo, da de ban ovlasti i na imenovanje zemaljskih šumarskih nadzornika I. razreda, kako je to izraženo u §. 2. zakonske osnove.

Zakonom od 20. kolovoza 1894. o uredjenju beriva zemaljskih urednika i službenika u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, odredjeno je u §. 15., da se ustanove toga zakona protežu na šumarsko-tehničko osoblje kod kr. županijskih i kotarskih oblastih samo u pogledu stanašina ali ne u pogledu plaća.

Usljed ove zakonske ustanove uživaju šumarski tehničari kod kr. županijskih i kotarskih oblastih, stojeći u VIII., IX. i X. razredu, manju plaću nego činovnici istog dnevnog razreda ostalih grana autonomne zemaljske uprave.

Plaće* kr. kot. šumara II. razreda stojećih u XI. dnevnom razredu, sa godišnjih 1.200 K. i 1.400 K., nisu doduše manja od plaća u istom dnevnom razredu stojećih ostalih zemaljskih urednika; ali zato postoje kod kr. kot. šumara, kao i u obće kod svih šumarskih tehničara kr. kr. žup. i kot. oblasti samo dva plaćevna razreda, dočim su za ostale u jednakom dnevnom razredu stojeće urednike autonomne zemaljske uprave shodnjim načinom normirana po tri plaćevna razreda.

Pošto šumarski tehničari, koji se nalaze u statusu činovnika kralj. zemaljske vlade posve jednaka beriva uživaju kao i ostali u jednakom dnevnom razredu stojeći činovnici zemaljske vlade, preporuča se izjednačenje plaća šumarskih tehničara kod kr. županijskih i kotarskih oblastih sa plaćama ostalih zemaljskih urednika veće iz samog razloga pravičnosti, kao nadalje i obzirom na to, što se prema ustanovi §. 6. zakona od 22. siječnja 1894. o uredjenju šumarsko-tehničke službe, kod političke uprave primaju u zemaljsku službu u pravilu samo šumarski stručnjaci sa podpunom akademičkom naobrazbom.

Za ovo izjednačenje plaća govore dalje i razlozi oportuniteta, jer će inače absolvirani šumarski akademici radje potražiti službu kod krajiških imovnih obćina i državne šumske uprave, gdje im se pružaju veće plaće, nego li će se posvetiti zemaljskoj službi.

Kr. nadlugarji kod političke uprave, uvršteni su sada u dva plaćevna razreda od godišnjih 800 K. i 600 K.

Obzirom na napred razložene obstoјnosti čini se probitačnim, da se i ovi organi, poput podvornika kod županijskih i kotarskih oblastih uvrste u tri plaćevna razreda od 800, 700 i 600 K.

Prema tome uvrštene su u §. 3. i §. 4. zakonske osnove takove ustanove, kojima će se šumarski tehničari i kr. nadlugarji namješteni kod županijskih i kotarskih oblastih u pogledu plaća izjednačiti sa ostalim zemaljskim urednicima i službenicima.

Kotarski šumari II. razreda stojeći u XI. dnevnom razredu, uživaju sada plaću od godišnjih 1.400 K. i 1.200 K., a nadlugari plaću od godišnjih 800 K. i 600 K., dočim bi prema predlogu ove zakonske osnove u buduće šumarski tehničari XI. dnevnog razreda dolazili u plaćevne razrede od god. 1.400 K., 1.200 K. i 1.000 K., a nadlugari u plaćevne razrede od godišnjih 800 K. i 600 K.

Uslied toga će se morati njekim kotarskim šumarom II. razreda, koji sada uživaju u ime godišnje plaće više od 1.000 K. njekim nadlugarom koji uživaju već sada plaću od godišnjih 700 K. kada budu uvršteni u novoustanovljene niže plaćevne razrede do svojedobnog promaknuča u viši plaćevni razred dopitati osobni u mirovinu uračunivi dopatak, i to kod kotarskih šumara II. razreda pod 200 K. a kod nadlugara po 100 K. na godinu u svrhu izjednačenja sa njihovom dosadanjom plaćom.

Prema učinjenom obračunu pokazuje se, ustrojenjem 1 mjesta zemaljskog šumarskog nadzornika VIII. dnevnog razreda i izjednačenjem plaća šumarskih činovnika i kr. nadlugaru kod županijskih, odnosno kotarskih oblastih sa plaćami ostalih urednika i službenika veća potreba u početku sa 9.500 K. Kada pako prestanu napred spomenuti privremeni osobni doplatci kod kr. kot. šumara II. razreda i kod nadlugara, odnosno kada ovi budu promaknuti u novo ustrojene više plaćevne razrede, spasti će ova veća potreba na svotu od 6.500 K.

Ovoj većoj potrebi stoji pako prama dotičnom obračunu nasuprot manja potreba od 10.130 K., uslijed česa se već u prvom početku izpostavlja prištednja od godišnjih 650 K., koja će se prištednja postepenim prestajanjem rečenih osobnih doplataka povećavati.

Ova prištednja će se polučiti time, što će se kod zemaljske vlade sada sistemizirana tri mjesta zemaljskih sumarskih nadzoznika IX. dnevnog razreda napustiti, i mjesto ovih ustrojiti na novo samo dva mjesta šumarskih povjerenika istog dnevnog razreda; nadalje tim, što će se kod kotarskih šumara X. i XI. dnevnog razreda po jedno mjesto, a kod kr. nadlugarâ 4 mjesata napustiti.

Ovo umanjenje broja šumarskih činovnika i nadlugaru, moći će se prema dosada stečenom izkustvu bez uštrba na interes službe provesti.

Ovom osnovom zakona udovoljiti će se potrebam, koje su se u sadašnjoj organizaciji šumarsko-tehničke službe kod političke uprave pokazale, a neće se ipak potreba zemaljskog proračuna povećati, već će se dapače kako je gore razloženo, polučiti prištednja.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Croy, forstliche Baukunde. Vorträge über Hoch- Weg- Brücken- u. Wasserbau. Ukrašeno sa 482 slike u tekstu i 10 tabla. Izašlo u Českoj Lipi. Ciena 12 Kruna,

Hemmerling, die Cultur der Korbweide, das thatsächlich aus ihr zu erzielende Resultat u. ihr Werth für den Landwirth u. den Forstmann Neudamm. Ciena 4:32 Kr.

Schollmayer, der bäurliche Kleinwaldbesitz, seine Bedeutung, Bewirthschaffung und Pflege. Beč. Ciena 3 K.

Boppe et Jolyet, les forêts. Traité pratique de ylviceulture. Ukrašeno sa 95 slika. Pariz. Ciena 9:6 K.

Garcke, der Obstbaum als Strassenbaum. Anleitung zur Pflanzung u. Pflege von Obstbäumen an Strassen, öffentlichen Verkehrswegēn u. im Grossbetriebe, sowie zur Abschätzung von Obstanlagen.

Erhardt, die Hundswuth, ihre Verbreitung u. Bekämpfung. Izašlo u Aarau' u kod E. Wirza. Ciena 2:2 K.

Seljačke zadruge. Izdao promicateljni odbor za osnivanje Raifeisenovih blagajna, Zagreb. Ciena 40 fil. Primisno ovu knjižicu, kojoj je svrha, da se i medju krvatskim narodom što više razširi poznavanje ovih po narod vrlo koristnih udruga, kojima, ne samo u Njemačkoj već i u drugih krajevih posvećuje u novije vrieme osobita i sve veća pažnja. Popularnim načinom obrazložena je u ovoj brošuri svrha i bistvo ovih zadruga i ocertan način kako da se one ustroje; s toga je i prema tomu knjižica podijeljena u četiri poglavja, kojih su naslovi: I. Razprava o udruženju po Raifeisenovom načinu. II. Pravila hrvatske seljačke zadruge. III. Tumač uz pravila. IV. Prvi koraci k osnivanju zadruga.

Promet i trgovina.

Glavne i najveće su prodaje u našim šumama dovršene. Što se sad prodaje, to su samo objekti manji ili su dijelovi većih objekata, koji su kod prvih dražba neprodani ostali. Žalibiože, da takovih objekata mnogo ima; ove godine znatno više, nego li prije. Ovo je čudnovato s toga, što je stanje eksportne trgovine još sveudilj povoljno — ako možda i ne u svim granama — nu ipak obćenito u toj mjeri, da se za glavne vrsti robe još uvjek kupaca u inozemstvu lahko nadje.

Naši drvotržci pripisuju relativno slab uspjeh ovogodišnjih dražba u hrastovim šumama u prvom redu razmjerno previškim procjenama, uslijed kojih ne ima na mnoge objekte u obće nikakvog reflektanta. Da-

pače kod ponovnih prodaja uz umjerenije cene, još se drvotržci slabo jagme za mnoge objekte. Kao drugi razlog navadaju drvotržci taj, da su dražbe često na razim mjestima skoro u isto vrieme tako, da onaj koji je na jednoj dražbi propao ne ima pravo ni vremena za drugu dražbu, bar ne toliko, da može dotični objekt, na koji nije mislio prije, da će u obće dražbovati, dati bar na brzu ruku procieniti i prema tomu ponudu staviti. Sudimo, da se ovoj posliednjoj okolnosti može slab uspjeh mnogih dražba pripisati; možda još u' većoj mjeri nego li i samim visokim procjenama.

Što se prodje razne robe tiče, to je prodja obične hrastove robe još uvjek dobra. To vriedi naročito za dužicu, koju sada Francezi mnogo traže, pošto su se osvjedočili, da amerikanska ne valja, te je uvoz ove potonje u Francezku tako pao, da se već čak sa američke strane preporučuje, neka bi se američka dužica u naše luke uvažala i odatle dalje kao 'slavouska roba izvažala i prodavala. Predlog taj nije ni najmanje honetan — ali karakteru Američana odgovara.

Slabija je ciena hrastovih željezničkih podvlaka, a baš slaba hrastovih daščica (friza).

Dobra je u ceni roba četinjača — jelova i smrekova — nu na žalost slaba je svedjer prodja bukovine, tako da ima slučajeva, da trgovci već kupljenu i plaćenu šumu ostave. Trebalо bi s tom robom poći na sjever — u Njemačku — gdje ju ipak više traže, dapače naš to konzul za prusku Šleziju preporuča.

U sliedećem priobјejemo neke od važnijih dražba, koje su tečajem prošloga mjeseca obavljene i s kojim uspjehom.

Prodaja hrastovih stabala. Uspjeh javne dražbe hrastovih stabala u šumama brodske imovne obćine, održane u Vinkovcima dne 16. studenoga 1900., bio je sliedeći:

252 stabla u srežu „Migalovci“ šumariji Trnjani, procienjena na 7.056 K., dostaо je Izidor Rotschild iz Zagreba za 8.112 K.; 462 stabla u srežu „Glovac“ šumarije Trnjani, procienjena na 33.315 K., dostaо je Stefan Gregor iz Osieka za 36.007 K.; 430 stabala u srežu „Krivsko Ostrovo“, šumarije Cerna, procienjenih na 47.245 K., dostaо je Stefan Gregor iz Osieka za 48.506 K.; 351 stablo u srežu „Banovdol“ šumarija Cerna, procienjeno na 44.791 K., dostaо je Dreibholz & Comp. iz Beča za 54.038 K.; 207 stabala u srežu „Rastovica“ šumarije Cerna, procienjenih na 27.569 K., dostaо je Hugo Hartl iz Zagreba za 29.059 K.; 1310 stabala u srežu „Čunjevci“ šumarije Vinkovci, procienjenih na 163.894 K., dostaо je Povišil i Kaiser iz Osieka za 164.280 K.; 403 stabla u srežu „Vrabčana“ šumarije Vinkovci, procienjena na 44.660 K., dostaо je Josef Schwartz iz Vinkovaca za

45.356 K.; 455 stabala u srežu „Trizlovi“ šumarije Rajevoselo, procijenjenih na 68.250 K., dostao je Hugo Hartl iz Zagreba za 70.019 K.; 228 stabala u srežu „Kragunja“ šumarije Rajevoselo, procijenjenih na 59.458 K., dostao je Dreibholz & Comp. iz Beča za 57.720 K.; 391 stablo u srežu „Ripača“ šumarije Otok, procijenjeno na 31.906 K., dostao je Vuk i sinovi iz Budimpešte za 36.608 K.; 346 stabala u srežu „Jošava“ šumarije Otok, procijenjenih na 47.902 K., dostao je Joseas Eisner i sinovi iz Beča za 53.543 K.; 371 stablo u srežu „Slavir“ šumarije Otok, procijenjeno na 38.341 K., dostao je Wolfner iz Budimpešte za 38.350 K.; 498 stabla u srežu „Almaša“ šumarije Otok, procijenjena na 50.774 K., dostao je S. Wolfner Iz Budimpešte za 51.010 K.

Neprodani ostadoše srezovi: šumarije Cerna: Orljak, Lužić i Zapadne Kusare; šumarije Vinkovci: Mužko Ostrovo i Kunjeveći; šumarije Rajevoselo: Boljkovo, Rastovo, Radjenovci, Sveno i Radiševo; šumarije Otok: Ada, Gradina, Dubovica, te Iztočne Kusare.

Kod imovne obćine petrovaradinske u Mitrovici obdržavana je dražba dne 19. pr. mj. te su prodane ove parcele: 1) „Smokvina“ (procjena 141.483 K.) za 146.270 K., dostalac Grassl; 2) „Varadin“ (procjena 73.086 K.) za 75.115 dostalac Wolfner iz Budimpešte; 3) „Vratična“ (procjena 35.145 K.) za 39480 K., dostalac Gamiršek iz Mitrovice; 4) „Županja“ (procjena 91.450 K.) za 95.550 K., dostalac isti. Procjene bile su visoke, te je postignuto samo $4\frac{1}{2}\%$ iznad procjene. Parcela „Naprečava“ ostala je neprodana.

Kod kr. nadšumarskog ureda u Vinkovcima obdržavana je ponovna dražba hrastovih stabala dne 17. pr. mj. te je iznešeno u svemu 11 čestica na prodaju. Premje je procjena nešto snižena i opet ostale su nekoje parcele neprodane. Ponude stigoše na „Trstiku“ 6 i 7 (procjena 93704 K.) od L. Blasicha iz Siska sa 93904 H. i 69238 K. i L. Patrina st. u Vrbovcu kumulativno 162.670 K. te je potonji postao dostalcem; Na parcelu „Javička greda“ br. 3 i 4 (procjenu 2842 K. i 10247 K.) od R. Turčića iz Siska sa 2601 K. i 10301 K. te je isti postao dostalcem; konačno na parcelu „Medjustrugove“ br. 5 i 6 (procjena 2387 K. i 2443 K.) od M. Reisera iz Bosanske Gradiške kumulativno za 4900 K. te je isti postao dostalcem. Na ostale parcele nisu stigle nikakve ponude

Na 28. pr. mj. obdržavana je dražba kod II. banske imovne obćine u Petrinji, pa je — kako „Agramer Lloyd“ donosi — postao dostalcem parcele „Dovljane“ (427 stabala, procijenjenih na 34.656 K.) F. Deutsch i sinovi iz Zagrebu za 40.501 K., a parcelu „Nartak“ (1211 stabala procijenjenih na 12.054 K.) dostao je isti za 14.309 K. — Na dražbi od 17. pr. mj. prodavao se je 971 komad hrastovih stabala, procijenjenih na

na 38.485 K., pa je poznata tvrdka Mohr, i drug ponudila 38.487 K., nu dražba nije odobrena. jer da je ciena u službenim novinama pogriješno izkazana bila. U krugovih šumskih trgovaca, to se vrlo nepovoljno komentira.

Različite viesti i sitnice.

Pitanje o državnoj pripomoći pasivnim imovnim obćinam u bivšoj vojnoj Krajini čini se, da je došlo u povoljni stadij za te imovne obćine, jer je — kako s pouzdanog vrela doznajemo — pohodio iza slanik vis. kr. ugarskog ministarstva za poljodjelstvo gospodin centralni šumarski savjetnik Szenes nedavno ove imovne obćine, a pratila su ga na putu vel. gospoda: kralj. odsječni savjetnik i zemaljski šumarski izvjestitelj F. Zigmundovski i kr. šumarski ravnatelj J. Havas. Tiče se to imovnih obćina I. i II. banske i slunjske, za koje se je već prigodom segregacije predvidjalo da će biti pasivne, te im odmah milošću Njegovog Veličanstva kralja državna pripomoć obećana. Da su te imovne obćine izim II. banske, podpore doista potrebne obće je poznata činjenica, pa će se time udovoljiti dugo i težko osjećanoj potrebi tamošnjega naroda, koji je razmijerno prema drugim imovnim obćinam prigodom provedene segregacije državnih šuma dosta slabo prošao. Tom će se prilikom valjda riešiti viseće pitanje o imovnoj obćini ličkoj, koja, kako je poznato, nije nikada samostalno gospodariti počela, niti je gospodarstveni ured ustrojen zbog pomanjkanja državne pripomoći.

Državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva nije se ove jeseni obdržavao, prem je bio rok već opredijeljen i obznanjen i to s toga razloga, je se je pre malo kandidata prijavilo — samo tri. Time prištedjen je zemlji znatni trošak, koji ne bi bio u nikakovom razmjeru sa rezultatom. Pojedini kandidati obavješćeni su o tom pravodobno i istodobno upućeni, da se u slijedećem roku dođećega proljeća izpitu podvrgnu.

Kako se lieče psi, koji se gruvanja pušaka plaše. Dosta ima pasa koji se boje pucanja, pak već iza prvog hitca, kojega je lovac izpalio, bježe glavom bez obzira kući. Većinom su to psi, koji su naglošću loveca od puščauoga hitca stradali. Da takovih plašljivih pasa ima, svakomu je lovecu dobro znano, a da to i na potomstvo prelazi, to je već mnogo puta opaženo. Takovi su dakle psi i uz najbolji njuh i dresuru za lov nesposobni. Ćitali smo da Amerikanci na ovaj originalni način ovakove pse lieče i za lov uporabivimi čine.

Lovac ode na čameu s takovim psom na sred kakove velike vode, jezera ili rieke, pa izpali jedan ili više hitaca. Pas od straha skoči u vodu, nu jer je obala daleko, on će se u smrtnom strahu držati ipak u

blizini čamca, te će u borbi za svoj život i nadvladati strah kojega ima pred puškom. Lovac na to uzme psa u čamac, miluje ga, a tad opet pucati stane. Nakon nekoliko takovih lekcija izgubit će pas strah pred puškom, te se kasnije i na kopnu ne će više bojati gruvanja pušaka.

Geodetski strojevi od magnaliuma. Već je spomenuto u ovom listu, da su u najnovije vrieme počeli praviti promjerke od magnaliuma, a sad se kao najnovije javlja, da je poznata tvrdka Neuhöfer i sin u Beču napravila i prve geodetske strojeve od magnalium. Ti su strojevi mnogo laglji nego li do sele običajni od žute mjedi, pa mogu navlastito dobro služiti mjernikom u brdovitim predjelih, gdje se figurant jedva i sam uzpinje i kud i kamo teže, kad još mora težak instrumenat prenašati.

Konkurenčija drvenim željezničkim podvlakam? Inžinir Skrobanek izumio je kako je moći iz treseta napraviti takovu masu, koja je po svojim svojstvima sasvim slična drvu, pa da će se naročito od te mase moći praviti željezničke podvlake, koje bi bile isto tako dobre kao one od drva a mnogo jeftinije.

Šumski nasadi u spomen smrti blagopokojne kraljice Jelisave u Ugarskoj znatni su, jer se iz objelodanjениh službenih izvještaja razabire, da je tom prilikom do 3 milijuna raznovrstnog šumskog drveća i grmlja zasadjeno, a kr. ugar. ministarstvo za poljodjelstvo obznanjuje, da daje svakomu bezplatno šumske biljke za popunjavanje tih nasada. Priznati moramo, da je doista liep i koristan običaj kod raznih zgoda, kojima se želi spomen na dugo vremena što bolje uzčuvati, provesti šumske sadnje i stvoriti time trajne spomenike tih, bilo radostnih ili žalostnih zgoda.

Šumarska zakonska osnova, predložena hrv. saboru, kojom se djelomično preinačuju neke ustanove zakona od 22. siječnja 1894. o uredjenju šumarsko-tehničke službe kod uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji — koju na drugom mjestu zajedno sa obrazloženjem donosimo — udovoljit će želji intevesovanih šumarskih krugova obćenito u toliko, što će već jednoč prestati anomalija, da su plaće ostalih činovnika istih činovnih razreda drugačije — u pravilu veće — nego li šumarskih stručnjaka i tako provesti izjednačenje. Dobiti će tim oni, koji se nalaze više u X. činovnom razredu i svi oni, koji su obće u IX. i VIII. činovnom razredu, ali žalivože izgubiti oni, koji se nalaze u XI. činovnom razredu odozdo, jer je dosadanja plaća šumarskih tehničara, stojećih u XI. dnevnom razredu iznosila 1200 i 1400 K., a u buduće će iznositi 1000, 1200 i 1400 K. Živa je i jednodušna želja šumara, da se u obće XI. dnevni razred kod političke službe dokine, gdje ti šumarski stručnjaci nose naslov „kr. kot. šumar“, a stručnjaka sa naslovom „šumar“ ne ima ni kod uprave državnih šnma ni kod imovnih obćina, jer stoje svi takovi u X. činov. razredu. Ne prelazi se u pravilu iz ovoga XI. razreda

brzo u X. razred i dalje — kako kod pravnika bilo koje struke — a ipak se u pravilu traži akademička naobrazba (iza 4 godine samo takova) pa se i o potrebi toga, da se taj XI. dnevni razred dokine, svagda u šumarskih krugovih razpravlja i težko očekuje čas, kad će se dokinuti.

Poznato nam je, da je upravo sada težko ostvariti ovu obću želju šumarskih stručnjaka, jer je uslied slabih godina i raznih kriza gospodarstvenih dohodak Hrvatske i Slavonije malen, pače nazadovao, tako da je naša tangenta manja nego li je bila prošlih godina, a dokinuće XI. razreda stajalo bi oko 19 hiljada kruna više, pak se i uz najbolju volju mjerodavnih krugova ne bi mogla ta želja sada ostvariti, nu da bar visoki sabor ovlasti vis. kr. zemalj. vladu, da ona donese novu zakonsku osnovu, kojom se taj XI. razred ukida, čim to novčana sredstva dozvole.

Šumarstvo u proračunskom odboru hrv. sabora. Kod stavka 7. „Šumarstvo“ razvila se je u saborskem proračunskom odboru sljedeća debata koju niže priobćujemo.

Nar. zast. g. dr. Josip Frank priznaje, da šumska uprava kod kr. zem. vlade stoji na visini svoje zadaće, ali nam u kotarima da ne odgovara posve i da kotar. šumarski organi odveć tjesnogrudno shvaćaju svoju zadaću. Navadja za primjer Grašenicu, gdje je narod stradao, zadužen je (govornik producira do 120 mjenica tamošnjeg pučanstva), a kot. šumar ne dozvoljava posjeći 80 rali šume, prem je ima do 800 rali. U Voloderu opet ne će narod da se sječe šuma, a kot. šumar je odredio, da se mora sjeći za ogrev.

Preuzv. g. ban Dragutin grof Khu en-Hederváry iztiče, da je naša šumarska uprava još jako mlada, pa zato je lahko moguće, da imade svojih nedostataka i upravo začudno bi bilo, kada ih ne bi imala. No sa tužbama našega naroda, ne samo seljaka već dapače često i visoke inteligencije, na šumsku upravu valja vrlo oprezno postupati, jer kod nas vladaju neki čudni nazori o šumama, i svatko drži, da šumama nije druga svrha, nego da se posjeku, a kada se to u vlastitom interesu onih čija je šuma, sprečava, da im se tako očuva šumska glavnica, onda se dižu tužbe i jadikovke. Konkretni slučajevi, koje je predgovornik naveo, nisu mu poznati, ali će se dati o njih informirati; ali odmah iztiče, da je vrla prečesto, kada je narod pao u nevolju, dozvolila sjeći stanoviti dio šume. Pa što se dogodilo? Šuma se posjekla, nova se nije zasadila, novac se potrošio, a narod se zaduživao dalje, misleć, da će se opet, kada dogori, sjeći šuma. To mora prestati, te govornik izjavljuje, da će vrla, baš u interesu naroda, biti u buduće malko tvrdjeg srđa u podjelivanju dozvola izvanrednog sjećenja šume. Uviek bo se govori: ovo je zadnje zaduživanje, a za par godina stara je nevolja opet tu. To mora, kako je već rekao, prestati, jer šta rade one obćine, koji nemaju šume, pa

ipak živu? Šta se po predgovorniku produciranih mjenica tiče, to priznaje, da je to žalostan pojav, ali njemu nije kriva šumska uprava, već koje kakve naše ladanjske banke, koje seljaka upravo zavadjaju na zaduživanje. To se neće popraviti, dok nekoliko tih malih zavoda ne propadne. Žalostno je, što se čovjek obično samo na vlastitoj šteti uči.

Nar. zast. g. dr. Ivan Banjavčić tuži se, da lugarsko osoblje ne odgovara svojoj zadaći i da ono narod često veksira. Moli vladu, da tomu učini kraj.

Preuzv. g. ban Dragutin grof Khuen-Héderváry izjavljuje, da vlada kod lugarskog osoblja drži vrlo strogu disciplinu, no žalivože sav je još materijal, iz kojega se kod nas to osoblje rekrutira, „vrlo manjkav, pa za to je težko izbjegći nedaćam. Čestit lugar, baš za to, jer čuva šumu, brzo je nemoguće u kraju, u kojem službuje, pa onda dodju ljudi manjih vrlina. U ostalom, i u tom pogledu već ide na bolje, pa će s vremenom dok se naš narod privikne na racionalno gospodarenje šumom, biti još bolje. Za sada se hoće strpljivosti, a vlada dotle strogo pazi na lugarsko osoblje, pa samo moli g. zastupnika, da se svim silama ne zauzme za ovog ili onog lugara, kako je to već bivalo, kada ga vlada radi nepodobština odustoji.

Nar. zast. g. dr. Ivan Banjavčić upozoruje vladu na pojav, da kod nas mnogi kupuju imanja, posjeku šume, pod izlikom, da će uvesti novu kulturu, pa onda dotično imanje parceliraju, a dotični kraj ostane bez šume, što je od sudbonosnih posljedica po klimatičke mjestne odnošaje.

Preuzv. g. ban Dragutin grof Khuen-Héderváry iztiče, da je vlasti pri spomenutim pojavima težko utjecati, jer tu se radi o privatnom, a ne občinskom vlastništvu. Nu koliko joj zakon dopušta, ona i tu pazi, da ne bude nevolje i štete.

Naslov 7. bude za tim primljen.

Mi šumari moramo ponovno da zahvalimo Preuzv. gosp. banu na ovoj liepoj besjadi, koju je izrekao u obranu naših šuma i tim dokazao koliko mu leži na sreću pravo konservativno racionalno šuma gospodarenje, za koje i mi radimo, pa često dolazimo u opreku sa žiteljstvom, kojem je često više do časovite koristi nego da se što bolje sačuva i uzdrži šuma, taj znatni narodni imetak, pa da ih dobro uzčuvane preda kasnijem potomstvu, da i ono bude imalo vrela iz kojih će crpsti.

SADRŽAJ.

	Strana
IV. Zemljistične zajednice, njihov postanak, razvoj i uredjenje. Piše Gašo Vac, kr. kot. šumar.	643—661
Nekoliko riječi o predzabranama u našim šumama. Piše X. Opis šuma zemljistične zajednice „Ravnagora“. (K ovogodišnjoj ekskursiji hrv.-slav. šumarskoga društva). Piše Kolibaš	666—674
Neštu o sjeti i izvozu drva u Lici. Piše Petar Petrović, stud. for.	674—677
Listak Osobne viesti: Imenovanja. — Prešao u bosansko- hercegovačku službu. — Umro.	677—678
Družtvene viesti: Zapisnik XXIV. glavne skupštine hrv.- slav. šumarskoga društva	678—680
Osnova zakona, kojim se preinačuju neke ustanove za- kona od 22. siječnja 1894. o uredjenju šumarsko- tehničke službe kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji sa obrazloženjem	680—683
Sumarsko i gospodarsko knjižstvo.	684
Promet i trgovina	684—687
Različite viesti i sitnica: Pitanje o državnoj pripomoći pasivnim imovnim občinam. — Državni izpit. — Kako se lieče psi, koji se gruvanja pušaka plaše. — Geodetski strojevi od magnaliuma. — Konku- rencija drvenim željezničkim podylakam. — Šumski nasadi u spomen smrti kraljice Jelisave u Ugarskoj. — Šumarska zakonska osnova, predložena hrv. saboru. — Šumarstvo u proračunskom odboru hrv. sabora	687—690
Ovomu broju prileži „Imenik članova hrv.-slav. šumarskoga društva za godinu 1900.	

